

EBA/GL/2018/04

2018. gada 19. jūlijs

Pamatnostādnes

par iestāžu spriedzes testiem

1. Atbilstības un ziņošanas prasības

Pamatnostādņu statuss

1. Šis dokuments ietver pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. pantu ¹. Kompetentajām iestādēm un finanšu iestādēm saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu jādara viss iespējamais, lai ievērotu šīs pamatnostādnes.
2. Pamatnostādnēs izklāstīts EBI viedoklis par atbilstošām uzraudzības praksēm Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmā jeb par to, kā Savienības tiesību akti būtu jāpiemēro konkrētā jomā. Kompetentajām iestādēm, kas minētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 2. punktā, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, tās būtu jāievēro, iekļaujot tās attiecīgi savā praksē (piem., izdarot grozījumus savā tiesiskajā regulējumā vai uzraudzības procesos), tostarp gadījumos, kad pamatnostādnes ir paredzētas galvenokārt iestādēm.

Ziņošanas prasības

3. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm līdz [dd.mm.gggg.] jāpaziņo EBI, ka tās ievēro vai paredz ievērot šīs pamatnostādnes, vai jānorāda to neievērošanas iemesli. Ja minētajā termiņā nebūs saņemts šāds paziņojums, EBI uzskatīs, ka kompetentās iestādes šos ieteikumus neievēro. Paziņojumi būtu jāiesniedz, nosūtot EBI tīmekļa vietnē pieejamo veidni uz e-pasta adresi compliance@eba.europa.eu ar norādi "EBA/GL/201x/xx". Paziņojumus būtu jānosūta personām, kuras ir pilnvarotas kompetento iestāžu vārdā ziņot par atbilstību. Par jebkurām izmaiņām atbilstības statusā arī ir jāziņo EBI.
4. Paziņojumus publicēs EBI tīmekļa vietnē saskaņā ar 16. panta 3. punktu.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/78/EK (OV L 331, 15.12.2010., 12. lpp.).

2. Priekšmets, piemērošanas joma un definīcijas

Priekšmets un piemērošanas joma

5. Šo pamatnostādņu mērķis ir sniegt kopīgas organizatoriskās prasības, metodes un procesus, lai iestādes veiktu spriedzes testus, savā riska pārvaldības procesā ietverot kapitāla pietiekamību un riska pārvaldību ("iestāžu spriedzes testi").
6. Grupu kontekstā šīs pamatnostādnēs piemērojamas arī iestādēm, kas piedalās konkrētā spriedzes testā saskaņā ar šā konkrētā spriedzes testa piemērošanas perimetru un piemērošanas līmeni, kas noteikts Direktīvas 2013/36/ES 108. un 109. pantā.
7. Termins "iestāde" un "iestādei raksturīgs" attiecas uz atsevišķu iestādi vai uz mātes iestādi konkrētā spriedzes testa piemērošanas perimetrā, vai uz dalībvalsts mātes iestādi, vai uz ES mātes iestādi, pamatojoties uz attiecīgo konsolidēto finanšu stāvokli, kā norādīts Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 47) apakšpunktā.

Adresāti

8. Šīs pamatnostādnēs ir adresētas kompetentajām iestādēm un iestādēm, kas definētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 2. punkta i) apakšpunktā, un finanšu iestādēm, kas definētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 1. punktā, kuras ir iestādes arī saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 3) apakšpunktu.

Definīcijas/taksonomija

9. Ja nav norādīts citādi, Regulā (ES) Nr. 575/2013 un Direktīvā 2013/36/ES lietotajiem un definētajiem terminiem ir tāda pati nozīme arī šajās pamatnostādnēs. Šajās pamatnostādnēs papildus tiek piemērotas šādas definīcijas:

(1) Maksātspējas spriedzes tests

ir novērtējums, kā noteiktas tendences, tostarp makroekonomiskie un mikroekonomiskie scenāriji, ietekmē iestādes kopējo kapitāla stāvokli, tostarp tās minimālās vai papildu pašu kapitāla prasības, ko iegūst, prognozējot iestādes kapitāla resursus un prasības, vērsot uzmanību uz iestādes neaizsargātību un novērtējot tās zaudējumu absorbēšanas spēju un ietekmi uz tās maksātspēju.

(2) Likviditātes spriedzes tests ir novērtējums, kā noteiktas tendences, tostarp makroekonomiskie un mikroekonomiskie scenāriji, no finansēšanas un likviditātes viedokļa ietekmē un satricina iestādes vispārējo likviditātes stāvokli, tostarp tās minimālās vai papildu prasības.

(3) Augšupvērstis spriedzes tests ir (maksāspējas vai likviditātes) spriedzes tests, kam ir visas šādas raksturīgās pazīmes:

- i. to veic iestādes, izmantojot pašu iekšēji izstrādātos modeļus;
- ii. to veic, pamatojoties uz iestādes pašas pieņēmumiem vai scenārijiem, ar kompetento iestāžu iespējamiem piesardzīgiem ierobežojumiem;
- iii. to veic, pamatojoties uz iestādes pašas datiem un iespējamu datu augsta līmeņa granularitāti, un papildu informācijai, iespējams, izmantotiem ārējiem datiem; un
- iv. tas attiecas uz konkrētiem portfeļiem vai iestādi kopumā, un tiek iegūti sīki izstrādāti rezultāti par riska darījumu koncentrācijas, iestādes saišu un kaitīgas ietekmes varbūtību iespējamo ietekmi uz iestādes zaudējumu rādītājiem.

(4) Lejupvērstis spriedzes tests ir (maksāspējas vai likviditātes) spriedzes tests, kam ir visas šādas raksturīgās pazīmes:

- i. to veic kompetentās iestādes vai makroprudenciālās uzraudzības iestādes;
- ii. to veic, pamatojoties uz vispārējiem vai sistēmiskiem (makroprudenciāliem) pieņēmumiem vai scenārijiem, ko izstrādājušas kompetentās vai makroprudenciālās uzraudzības iestādes un kas piemērojami visām attiecīgajām iestādēm;
- iii. kompetentās iestādes vai makroprudenciālās uzraudzības iestādes vada procesu un aprēķina rezultātus, bet iestādes iesaistās mazāk, nekā tas ir augšupvērstā spriedzes testa gadījumā;

- iv. to veic, galvenokārt pamatojoties uz iestādes apkopotajiem datiem un vispārīgāku informāciju atkarībā no spriedzes testa pieņēmumiem, vai dažkārt to veic, pamatojoties uz iestādes sīkākiem datiem, ja kompetentās iestādes to uzskata par nepieciešamu; un
- v. tas ļauj izveidot viendabīgu un kopēju satvaru un veikt iestāžu konkrētā spriedzes testa ietekmes salīdzinošo novērtējumu.

(5) Statiskas bilances pieņēmums	ir metodisks pieņēmums, saskaņā ar kuru spriedzes testa scenāriju ietekmi mēra, pieņemot, ka visā prognozēšanas periodā “balance ir konstanta” un ka “uzņēmējdarbības modelis ir nemainīgs vai stabils”, dodot iespēju salīdzināt iestāžu rezultātus, tādējādi: i. aprēķinot scenāriju ietekmi, vairs netiek ņemtas vērā iestādes aktīvu un saistību izmaiņas, kas indikatīvi izriet no vadības darbībām, esošo aizdevumu palielinājums vai uzlabojums vai termiņu atšķirības, vai citi šo aktīvu un saistību raksturlielumi (neraugoties uz spriedzes testa metodikas piemērošanu, kas prognozēšanas periodā varētu izraisīt bilances lieluma un sastāva izmaiņas, un jo īpaši kapitāla bāzi, piemēram, jaunu saistību neizpildes gadījumu, finanšu aktīvu vērtības samazināšanās, krājumu palielināšanās vai vērtības korekciju dēļ); un ii. var iekļaut jaunus aktīvus un saistības, ciktāl šiem jaunajiem posteņiem ir tādi paši galvenie raksturlielumi (atmaksas termiņš, riska profils utt.) kā izņemtajiem posteņiem.
(6) Dinamiskas bilances pieņēmums	ir metodisks pieņēmums, saskaņā ar kuru spriedzes testa scenāriju ietekmi mēra, pieņemot varbūtību, ka visā prognozēšanas periodā balance nav konstanta un ka uzņēmējdarbības modelis mainās visā prognozēšanas periodā. Saskaņā ar dinamiskas bilances pieņēmumu spriedzes testa iznākums ataino piemērotā scenārija un vadības veikto reaģēšanas pasākumu apvienojumu, tādējādi mazinās iestāžu rezultātu salīdzināmība. Vadības veikto reaģēšanas pasākumu apmēru var ierobežot vai neierobežot (piem., no paša sākuma

	plānotie intervences pasākumi neatkarīgi no scenārija un/vai atkarībā no spriedzes testa scenārija).
(7) Portfeļa līmenī veikts spriedzes tests	ir viena atsevišķa vai vairāku portfeļu spriedzes tests, vēršot uzmanību uz sekām, ko rada viena riska faktora vai vairāku riska faktoru satricinājumi.
(8) Jutīguma analīze	ir spriedzes tests, ar kuru mēra viena konkrēta riska faktora vai vienkāršu vairāku riska faktoru, kas skar kapitālu vai likviditāti, iespējamo ietekmi uz konkrēto portfeli vai iestādi kopumā.
(9) Scenārija analīze	ir novērtējums, kā iestāde vai portfelis spēj pretoties konkrētajam scenārijam, kas sastāv no riska faktoru kopuma, kam būtu jāatbilst visām šādām pazīmēm: i. riska faktori ir sakārtoti iekšēji saskanīgā veidā; ii. veidojot attiecīgo riska faktoru kopu, kā priekšnoteikumu pieņem, ka vienlaikus notiek prognozētie notikumi, kas aptver risku un uzņēmējdarbības jomu klāstu; un iii. riska faktoru kopas mērķis ir iespējami plašākā apmērā atklāt saistīto risku raksturu portfeļiem un laika griezumā, mijiedarbības sistēmas mērogā un atgriezeniskās saites ietekmi.
(10) Reversais spriedzes tests	ir iestādes spriedzes tests, kas sākas ar iepriekš definēta iznākuma identificēšanu (piem., identificē, sākot no kura brīža iestādes uzņēmējdarbības modelis kļūst dzīvotnespējīgs vai kurā brīdī var uzskatīt, ka iestāde kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga Direktīvas 2014/59/ES 32. panta nozīmē, un tad izstrādā scenārijus un apstākļus, kas to varētu izraisīt. Reversajam spriedzes testam vajadzētu būt vienai vai vairākām šādām pazīmēm: i. to izmanto kā riska pārvaldības rīku ar mērķi palielināt iestādes apzināšanos par tās neaizsargātību, ar kuru iestāde skaidri identificē un novērtē scenārijus (vai scenāriju apvienojumu), kuru rezultātā tiks sasniegts iepriekš definētais iznākums;

- ii. iestāde nolemj, kāda veida un kādā laikā ir nepieciešamas vadības vai citas darbības (izraisītājnotikumi), lai a) labotu uzņēmējdarbības kļūmes vai citas problēmas un b) salāgotu savu vēlmi uzņemties riskus ar faktiskajiem riskiem, ko atklājis reversais spriedzes tests;
- iii. konkrētus reversos spriedzes testus var piemērot arī saistībā ar atveseļošanas plānošanu (piem., plašākā kontekstā piemērotus reversos spriedzes testus var izmantot, lai veidotu atveseļošanās plāna spriedzes testu, nosakot, kādos apstākļos varētu būt nepieciešams plānot atveseļošanu).

(11) Sekundārā jeb atgriezeniskās saites ietekme	ir plašāka ietekme (atgriezeniskās saites ietekme neaprobežojas vien ar makroekonomiskajām sekām), ko rada atsevišķu iestāžu reakcija uz ārēju sākotnējo satricinājumu, kas savā kopumā vispārīgi pastiprina (var arī mazināt) šo sākotnējo satricinājumu, tādējādi radot vēl vienu negatīvu atgriezeniskās saites loku.
(12) Scenārija smagums	ir pieņēmumu smaguma pakāpe vai scenārija pasliktinājuma pakāpe (no pamatscenārija līdz nelabvēlīgam scenārijam), ko izsaka ar pamatā esošiem makroekonomiskajiem un finanšu mainīgajiem lielumiem (vai jebkādiem citiem pieņēmumiem). Jo smagāks ir scenārijs, jo kopumā lielāka ir spriedzes testa ietekme uz iestādi, tādējādi nosakot spriedzes testa faktisko smagumu.
(13) Scenārija ticamība	ir tas, kādā pakāpē var uzskatīt, ka scenārijs varētu īstenoties attiecībā uz šā scenārija saiknes saskanību ar esošiem makroekonomiskajiem un finanšu mainīgajiem lielumiem, kādā pakāpē šis scenārijs balstās uz saskaņotu aprakstu un uz varbūtības sadalījumu un vēsturisko pieredzi. Ticamību nenosaka tikai vēsturiskā pieredze, un tādējādi izšķirošā loma ir ekspertu slēdzieniem, kuros tiek ņemta vērā risku mainīgā vide (piem., novērotie strukturālie pārrāvumi) un spriedzes notikumi, kas tika novēroti līdzīgās riska vidēs un kas nav saistīti ar pašas iestādes tiešo vēsturisko pieredzi. Iespējams izmantot arī modelēšanas metodes (piem., Montekarlo modelēšanu).

(14) Bāzes scenārijs	ir scenārijs, ko parasti izstrādājusi kompetentā iestāde, lai noteiktu smaguma standartu konkrētajam spriedzes testam, ko iestādēm piemēro vai nu kā scenāriju, kas būtu jāpiemēro, veicot spriedzes testu, vai kā smaguma etalonu, iestādei pašai izstrādājot savus scenārijus.
(15) Riska datu apkopošana	ir riska datu definēšana, iegūšana un apstrāde saskaņā ar iestādes riska ziņojumu sniegšanas prasībām, lai iestāde varētu izmērīt savus darbības rezultātus attiecībā pret tās riska pielaidi / uzņemšanās līmeni. Tas ietver datu kopu šķirošanu, apvienošanu vai sadalīšanu.
(16) Datu infrastruktūra	ir fiziskas vai organizatoriskas struktūras un tehniskie līdzekļi, kas nepieciešami, lai izveidotu un uzturētu datu un informācijas tehnoloģijas (IT) arhitektūru iestādes riska datu apkopošanas un ar riska ziņojumiem saistītās iekšējās politikas nodrošināšanai.

3. Īstenošana

Piemērošanas datums

10. Šīs pamatnostādnes piemēro no 2019. gada 1. janvāra.

Atcelšana

11. Ar dienu, kad šīs pamatnostādnes ir publicētas visās ES oficiālajās valodās, tiek atceltas šādas pamatnostādnes.

- *CEBS stresa testu vadlīnijas (VL 32)*²

² http://www.fktk.lv/texts_files/ST_vadlinijas_LV.pdf

4. Iestāžu spriedzes testi

4.1 Spriedzes testu programma

12. Iestādēm vajadzētu būt izstrādātai spriedzes testu programmai, kurā būtu ietverti vismaz šādi jautājumi:
 - a) spriedzes testu veidi un to galvenie mērķi un piemērošanas jomas;
 - b) dažādu spriedzes testu veikšanas biežums;
 - c) iekšējā pārvaldības kārtība, tostarp labi definētas, pārredzamas un saskanīgas atbildības līnijas un procedūras;
 - d) grupas gadījumā iekļauto struktūrvienību apmērs un spriedzes testu tvērums (piem., risku veidi un portfeļi);
 - e) attiecīgā datu infrastruktūra;
 - f) ziņas par metodiku, tostarp, kādi modeļi ir izmantoti un kāda ir iespējamā likviditātes spriedzes testu un maksātspējas spriedzes testu saikne, proti, šādu dinamisko mijiedarbību apjoms un atgriezeniskās saites ietekmju tvērums;
 - g) pieņēmumu kopums, tostarp ar uzņēmējdarbību un vadību saistītie pieņēmumi, un koriģējošas darbības, kas paredzētas katram spriedzes testam.
13. Dalībvalsts mātes iestādēm un ES mātes iestādēm būtu jāizstrādā arī grupas spriedzes testu programma, ko apstiprina un uzrauga vadības struktūra un īsteno tās augstākā vadība, ņemot vērā šo iestāžu centralizēto riska pārvaldības politiku. Grupas spriedzes testu programmā attiecīgajā apmērā būtu jāiekļauj un jāaplūko visas iestādes, uz kurām attiecas prudenciālā konsolidācija.
14. Iestādēm, kuras aptver prudenciālā konsolidācija, izstrādājot savas atsevišķas spriedzes testu programmas, būtu jāņem vērā attiecīgās grupas spriedzes testu programma.
15. Iestādēm savās spriedzes testu programmās būtu jāiekļauj arī reversais spriedzes tests un reversā spriedzes testa scenāriji.
16. Iestādēm būtu jānodrošina, ka to spriedzes testu programmas ir darbspējīgas un realizējamas un ka tās, pieņemot lēmumus visos atbilstošajos vadības līmeņos, sniedz informāciju par visiem esošiem un iespējamajiem būtiskajiem riskiem.
17. Iestādēm būtu regulāri jānovērtē savas spriedzes testu programmas, lai noteiktu to efektivitāti un stingrību, un attiecīgajā gadījumā tās ir jāatjaunina. Novērtējums būtu jāveic vismaz reizi gadā un pamatojoties uz kvantitatīvo un kvalitatīvo analīzi, un tajā būtu pilnīgi jāataino mainīgie ārējie un iekšējie apstākļi. Iestādēm būtu jānodrošina, ka novērtējumu biežums ir noteikts, ņemot vērā atbilstošo spriedzes testu veikšanas biežumu.

18. Iestādēm būtu jānodrošina, ka tās savā kvantitatīvajā analīzē saskaņā ar iepriekšējo punktu ietver stingrus kvantitatīvos testus kā retrospektīvās testēšanas rīkus, lai pārbaudītu spriedzes testa modeļu (piem., kredītriska modeļu, tirgus riska modeļu, neto ieņēmumu pirms zaudējumiem modeļu) pieņēmumus, parametrus un rezultātus. Iestādēm būtu jānodrošina, ka to kvalitatīvā analīze saskaņā ar iepriekšējo punktu ir veikta, pamatojoties uz ekspertu slēdzieniem vai salīdzinošiem novērtējumiem.
19. Novērtējot spriedzes testu programmu, iestādei jāizvērtē vismaz šādi aspekti:
- a) cik efektīvi programma atbilst paredzētajiem mērķiem;
 - b) uzlabojumu nepieciešamība;
 - c) identificētie riska faktori, attiecīgo scenāriju definīcijas un pamatojums, modeļa pieņēmumi un rezultātu jutība uz šiem pieņēmumiem, kā arī ekspertu slēdzienloma, lai nodrošinātu, ka tam pievienota pamatota analīze;
 - d) modeļa veiktspēja, tostarp, kā tas spēj darboties ar ārpus izlases datiem, t. i., datiem, kas netika izmantoti modeļa izstrādei;
 - e) kā iekļaut iespējamās maksātspējas-likviditātes nelabvēlīgos lokus;
 - f) vai maksātspējas spriedzes testa un likviditātes spriedzes testa iespējamās savstarpējās saites ir atbilstošas;
 - g) atgriezeniskā saite, kas saņemta no kompetentajām iestādēm saistībā ar uzraudzības vai citiem spriedzes testiem;
 - h) vai datu infrastruktūra (sistēmu ieviešana un datu kvalitāte) ir atbilstoša;
 - i) augstākās vadības un vadības struktūras iesaistes pareizais līmenis;
 - j) visi pieņēmumi, tostarp ar uzņēmējdarbību un/vai vadību saistītie pieņēmumi, un kādas vadības darbības ir paredzētas, pamatojoties uz spriedzes testa mērķi, veidu un rezultātu, tostarp novērtējums par vadības darbību pamatotību spriedzes situācijās un mainīgajā uzņēmējdarbības vidē; un
 - k) vai attiecīgā dokumentācija ir atbilstoša.
20. Iestādes spriedzes testu programma būtu atbilstoši jādokumentē, ietverot visu veidu spriedzes testus, kas veikti viena riska veida un/vai portfeļa līmenī, kā arī visa uzņēmuma līmenī. Dokumentos būtu jāietver vismaz:
- a) spriedzes testēšanas pieeja;
 - b) maksātspējas spriedzes testa un likviditātes spriedzes testa iespējamās savstarpējās saites, proti, jāsasaista kapitāla pozīcijas pasliktinājums (maksātspēja) un spēja izdod īstermiņa parāda vērtspapīrus un obligācijas (likviditāte), makro virzītājfaktoru izraisītu saistību nepildīšanas varbūtību izmaiņas (maksātspēja) un banku neapgrūtināto aktīvu izrietošā reitinga migrācija un attiecīgajā centrālajā bankā noguldītā nodrošinājuma ietekme (likviditāte), gaidāmais ienākumus nenesošu aizdevumu pieaugums (maksātspēja) un gaidāmais aizņēmumu atmaksas vai nefinanšu sabiedrību obligāciju

- ienākošo plūsmu samazinājums (likviditāte) vai iespējamais likviditātes deficīts (likviditāte) un aktīvu paātrinātā pārdošana (maksātspēja) un finansēšanas izmaksu pieaugums (likviditāte), un *P&L* ietekme (maksātspēja);
- c) lomas un pienākumi, kā noteikts iekšējā politikā, nosakot lomas otrajai un trešajai aizsardzības līnijai un procesus vismaz spriedzes testu programmas veikšanai;
 - d) spriedzes testu programmas izstrādes, apstiprināšanas, veikšanas, veikšanas uzraudzības un periodiskās novērtēšanas procesa un spriedzes testu programmas rezultātu apraksts;
 - e) spriedzes testa rezultātu novērtēšanas procesu apraksts, tostarp kādās jomās dažviet ir nepieciešams manuāls vai eksperta slēdziens, kā arī procesa apraksts par vadības darbību un iestādes stratēģijas veidošanu, pamatojoties uz rezultātiem; un
 - f) spriedzes testos izmantoto attiecīgo IT lietotņu apraksts un inventāra saraksts (un, ja ir centralizēts inventārs, var sniegt uz to atsauci).
21. Spriedzes testu programma būtu jāpārbauda visā organizācijā, piemēram, riska komitejai un iekšējiem revidentiem. Šā procesa novērtēšanā galvenā loma būtu jāpiešķir uzņēmējdarbības vienībām, kas neatbild par programmas izstrādi un piemērošanu un/vai procesā neiesaistītiem ārējiem ekspertiem, ņemot vērā attiecīgo kompetenci konkrētajā jomā.
22. Iestādēm būtu jānodrošina, ka, sākotnēji izstrādājot spriedzes testu programmu un veicot tās novērtēšanu, ir jābūt efektīvam dialogam, kurā iesaistīti visu iestādes uzņēmējdarbības jomu eksperti, un programmas atjauninājumu pienācīgi pārskata iestādes augstākā vadība³ un vadības struktūra, kas ir arī atbildīga par programmas izpildes uzraudzību un pārraudzību.

4.2 Spriedzes testēšanas pārvaldības aspekti

23. Vadības struktūrai būtu jāapstiprina iestādes spriedzes testu programma⁴, kā arī jāpārtrauga tās ieviešana un izpilde.
24. Neskarot Direktīvas 2013/36/ES 91. panta 1. punktā noteikto prasību⁵, ka vadības struktūras locekļiem vienmēr jābūt pietiekamām zināšanām, iemaņām un pieredzei savu pienākumu veikšanai, iestādei būtu jānodrošina, ka vadības struktūra pilnībā spēj saprast, kā spriedzes notikumi ietekmē iestādes kopējo riska profilu.
25. Vadības struktūrai būtu jāsaprot spriedzes testu programmas būtiskie aspekti, lai varētu:
- (a) aktīvi iesaistīties diskusijās ar iestādes spriedzes testēšanas komitejām attiecīgajā gadījumā, ar augstāko vadību vai ar spriedzes testos iesaistītajiem ārējiem konsultantiem;

³ Sk. arī EBI pamatnostādņu par iekšējo pārvaldību II sadaļas 1. nodaļu.

⁴ Sk. arī EBI pamatnostādņu par iekšējo pārvaldību II sadaļas 1. nodaļu.

⁵ Skatīt arī III sadaļas 8. nodaļu kopīgajās ESMA un EBI pamatnostādnēs par vadības struktūras locekļu un personu, kas pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanu saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES un Direktīvu 2014/65/ES.

- (b) pārbaudīt galvenos modelēšanas pieņēmumus, scenāriju atlasu un pieņēmumus, pamatojoties uz kuriem tiek veikti spriedzes testi kopumā; un
 - (c) lemt par nepieciešamajām vadības darbībām un apspriest tās ar kompetentajām iestādēm.
26. Spriedzes testu programma būtu jāveic saskaņā ar iestādes attiecīgo iekšējo politiku un procedūrām. Iestādes vadības struktūrai būtu jānodrošina, ka programmas izpildei tiek noteikti skaidri pienākumi un atvēlēti un piešķirti pietiekami resursi (piem., kvalificēti cilvēkresursi un informācijas tehnoloģiju sistēmas).
27. Iestādēm būtu jānodrošina, ka visi spriedzes testu programmas elementi, tostarp tās novērtēšana, tiek atbilstīgi dokumentēti un attiecīgi regulāri atjaunināti iekšējās politikas un procedūru dokumentos.
28. Iestādēm būtu jānodrošina, ka spriedzes testu programma tiek efektīvi darīta zināma visās darbības jomās un vadības līmeņos, lai veicinātu informētību, uzlabotu riska kultūru un rosinātu diskusijas par esošiem un iespējamajiem riskiem, kā arī par iespējamām vadības darbībām.
29. Spriedzes testu programmai vajadzētu būt iestādes riska pārvaldības satvara neatņemamai daļai (tostarp saistībā ar iekšējās kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesu (*ICAAP*) un iekšējās likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu (*ILAAP*)). Pamatojoties uz spriedzes testiem, būtu jāpieņem dažādi uzņēmējdarbības lēmumi un procesi, kā arī stratēģiskā plānošana, tostarp kapitāla un likviditātes plānošana. Lēmumi būtu jāpieņem, ņemot vērā nepilnības, ierobežojumus un neaizsargātību spriedzes testa laikā.
30. Vadības struktūrai, nosakot iestādes stratēģiju un pieņemot attiecīgos lēmumus, kas skar kapitāla, likviditātes, atveseļošanas un rezolūciju plānošanu, būtu jāņem vērā spriedzes testu rezultāti, jo īpaši attiecībā uz konstatētajiem ierobežojumiem, neaizsargātību un nepilnībām.
31. Spriedzes testu rezultāti (kvantitatīvie un kvalitatīvie) būtu jāizmanto kā ievaddati iestādes riska uzņemšanās vēlmes un ierobežojumu noteikšanas procesā. Turklāt tiem būtu jādarbojas kā plānošanas rīkam, ar kuru nosaka jaunu un esošo uzņēmējdarbības stratēģiju efektivitāti un to ietekmi uz kapitāla izmantošanu. Lai tas tā būtu, spriedzes testa galvenajiem rezultātiem vajadzētu būt izsecināmiem zaudējumiem, kapitāla un likviditātes prasībām, kā arī pieejamajam kapitālam un likviditātei.
32. Lai spriedzes testi būtu nozīmīga iestādes risku pārvaldības sistēmas sastāvdaļa, tie būtu jāveic ar pienācīgu regularitāti. Biežums būtu jānosaka, ņemot vērā spriedzes testa tvērumu un veidu, iestādes būtību, mērogu, lielumu un sarežģītību (proporcionalitātes princips), portfeļa raksturlielumus, kā arī makroekonomiskās vides vai iestādes uzņēmējdarbības izmaiņas.

4.3 Datu infrastruktūra

33. Iestādēm būtu jānodrošina, ka spriedzes testu programmu nodrošina pienācīga datu infrastruktūra.
34. Lai nodrošinātu, ka ir izveidota pienācīga datu infrastruktūra, iestādēm, tostarp tām, kas nav globāli sistēmiski nozīmīgas iestādes (*G-SII*), atbilstošā apmērā būtu arī jāatsaucas uz Bāzeles Banku uzraudzības komitejas efektīvas riska datu apkopošanas un risku ziņošanas principiem⁶.
35. Iestādēm būtu jānodrošina, ka to datu infrastruktūra spēj apstrādāt lielus datu apjomus, kas nepieciešami spriedzes testu programmai, un ka tām ir izstrādāti mehānismi, lai spētu pastāvīgi veikt spriedzes testēšanu, kā plānots saskaņā ar programmu.
36. Iestādēm būtu jānodrošina, ka datu infrastruktūra nodrošina gan elastīgumu, gan atbilstošā līmeņa kvalitāti un kontroli.
37. Iestādēm būtu jānodrošina, ka datu infrastruktūra ir samērīga iestādes lielumam, sarežģītībai un riska un uzņēmējdarbības profilam un ka tā ļauj veikt spriedzes testus, aptverot visus būtiskos riskus, kuriem iestāde ir pakļauta.
38. Iestādēm būtu jāvēlē pietiekami cilvēku, finanšu un materiālie resursi, lai nodrošinātu savas datu infrastruktūras, tostarp informācijas tehnoloģiju sistēmu, efektīvu izstrādi un uzturēšanu.
39. Iestādēm būtu arī jāizvērtē spriedzes testēšanas datu infrastruktūra kā kopējās informācijas tehnoloģiju infrastruktūras sastāvdaļa un pienācīgi jāizvērtē uzņēmējdarbības nepārtrauktības plānošana, ilgtermiņa ieguldījumu noteikšana un citi IT procesi.

Datu apkopošanas spējas spriedzes testēšanas vajadzībām

40. Iestādēm būtu jāuztur aktuāli, precīzi un ticami riska dati, lai veiktu ticamus spriedzes testus, un ir jābūt izstrādātam īpašam šo datu ieguves un apkopošanas procesam.
41. Iestādēm būtu jānodrošina, ka riska datu apkopošanu raksturo precizitāte, viengabalainība, pilnīgums, savlaicīgums un pielāgojamība.
42. Iestādēm būtu jānodrošina, ka datu apkopošana notiek galvenokārt automatizētā veidā, lai mazinātu kļūdu varbūtību. Proti, jābūt izstrādātai pilnīgai saskaņošanas un kontroles sistēmai.
43. Iestādēm būtu jāspēj garantēt riska datu pilnīgumu. Šim nolūkam iestādēm būtu jānodrošina, ka riska dati pilnībā ietver arī ārpusbilances riskus un ir viegli iegūstami jebkurā iestādes līmenī. Būtu jāņem vērā esošu un iespējamu risku būtiskums.

⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs239.pdf>

44. Iestādēm būtu jāspēj savlaicīgi sagatavot apkopotu riska informāciju, lai izpildītu visas ziņojumu sniegšanas prasības visā spriedzes testēšanas procesā, ievērojot dažādas kvalitātes nodrošināšanas un pārbaudes posmus; šim nolūkam iestādēm būtu jāizstrādā efektīva struktūra, kas nodrošina savlaicīgumu.
45. Iestādēm būtu jāspēj ģenerēt apkopotus datus, lai izpildītu dažādus pieprasījumus iestādes iekšējām vajadzībām un ārēju pārraugošo iestāžu pieprasījumus.

Ziņojumu sniegšanas prakse spriedzes testēšanas vajadzībām

46. Iestādēm būtu jānodrošina, ka riska ziņošanas process atbilst šādiem kritērijiem:
- a) visā procesā tiek nodrošināta datu apkopošanas funkcija;
 - b) tiek rūpīgi un precīzi nodoti apkopoti riska dati un precīzā veidā atainoti riski;
 - c) aptverti visi būtiskie riski un jo īpaši var identificēt jaunu neaizsargātību, ko varētu pēc tam novērtēt, veicot vēl to pašu uzdoto spriedzes testu;
 - d) tiek piedāvāta vai ir iespēja piedāvāt papildu informāciju par galvenajiem pieņēmumiem, pielāides līmeņiem vai iebildumiem; un
 - e) informācija tiek sniegta skaidrā un koncentrētā veidā, tostarp informācija tiek jēgpilni pielāgota saņēmēju vajadzībām.

4.4 Spriedzes testa apjoms un tvērums

4.4.1 Vispārīgas prasības

47. Veicot spriedzes testus, būtu jāņem vērā visu veidu būtiskie riski, kas attiecas gan uz iestādes bilances, gan ārpusbilances aktīviem un saistībām, iekļaujot arī iestādes attiecīgās struktūrvienības.
48. Spriedzes testos būtu jāietver riski, kas var rasties iestādes dažādos līmeņos. Šajā saistībā saskaņā ar proporcionalitātes principu spriedzes testa apjoms var būt vienkārši jutīguma tests portfeļa līmenī vai analīze atsevišķa riska līmenī līdz pat scenārija spriedzes testēšanai visas iestādes līmenī.
49. Veicot spriedzes testu, būtu jāņem vērā riska veidu un riska faktoru korelācijas izmaiņas atsevišķas struktūrvienības un visas grupas līmenī. Būtu jāņem vērā arī tas, ka korelācijām ir tendence pieaugt ekonomisko un finansiālo grūtību laikā un ka ir nepieciešams analizēt katru gadījumu atsevišķi, kā noteiktas korelācijas darbojas noteiktos scenārijos.

4.4.2 Spriedzes testēšana portfeļa un atsevišķa riska līmenī

50. Iestādēm būtu jāveic atsevišķa portfeļa spriedzes testi, kurā tiek aptverti visu veidu riski, kas ietekmē šo portfeli, izmantojot gan jutīguma, gan scenārija analīzi. Iestādēm atsevišķa portfeļa līmenī iespēju robežās būtu arī jāidentificē riska faktori un to pienācīgais spriedzes līmenis.

51. Iestādēm būtu jānodrošina, ka tiek testēta portfeļu un darbības veidu vai vienību spriedze, lai identificētu viena riska koncentrāciju un vairāku risku savstarpējo koncentrāciju, proti, kopējo riska faktoru koncentrāciju viena riska veida ietvaros un visiem riska veidiem (tostarp domino efektu).
52. Jo īpaši, izvērtējot vairāku risku savstarpējo koncentrāciju, iestādēm būtu jāapkopo risku veidi, konkrēti tirgus risks un kredītrisks, lai labāk saprastu to iespējamo riska koncentrāciju spriedzes situācijā. Iestādēm būtu jāidentificē iespējamā saikne starp riska darījumiem, kuri varētu būt riskanti ekonomisko vai finansiālo grūtību laikā, kā arī jāapšaubā pieņēmumi par riska veidu savstarpējo saistību un atkarību.

4.4.3 Stresa testi iestādes līmenī

53. Lai gūtu pilnīgu un vispusīgu ainu par iestādes riskiem, papildus spriedzes testiem, ko veic atsevišķu struktūrvienību līmenī, spriedzes tests būtu jāveic grupas līmenī un visiem portfeļiem un atsevišķiem riska veidiem.
54. Būtu jāņem vērā, ka:
- a) riskus iestādes līmenī ne vienmēr var labi atainot, vienkārši apkopojot spriedzes testus, kas veikti portfeļa, atsevišķu riska jomu vai grupas struktūrvienības līmenī;
 - b) korelācijas, atsevišķu riska darījumu kompensēšanās un risku koncentrācijas dēļ var notikt risku dubultā uzskaitē vai spriedzes testā analizēto riska faktoru ietekmes nepietiekama novērtēšana; un
 - c) noteikti grupas riski var rasties iestādes līmenī, un tāpēc iestādēm būtu jānodrošina, ka arī iestādes līmenī tiek identificēti visi būtiskie riski un atbilstošie riska faktori; skatoties uz riskiem iestādes līmenī, īpaša uzmanība būtu jāpievērš riska koncentrācijai visaptverošā līmenī.
55. Ja grupa vai iestāde darbojas starptautiskā mērogā, tai būtu jāveic spriedzes testi struktūrvienību līmenī konkrētos ģeogrāfiskos reģionos vai darbības nozarēs, vai darbības veidos, lai ņemtu vērā atšķirīgus riska faktorus dažādās darbības nozarēs un reģionos.

4.5 Proporcionalitāte

56. Saskaņā ar proporcionalitātes principu iestādes spriedzes testu programmai būtu jāsaplūst ar tās individuālo riska profilu un uzņēmējdarbības modeli.
57. Izstrādājot un ieviešot spriedzes testu programmu, iestādēm būtu jāņem vērā to lielums un iekšējā organizācija, kā arī darbības raksturs, mērogs un sarežģītība. Nozīmīgām iestādēm un iestādēm, kurām ir sarežģīta struktūra, tostarp konsolidētā līmenī, spriedzes testu programmām vajadzētu būt izsmalcinātākām, savukārt mazas un ne tik sarežģītas iestādes un grupas (konsolidētā līmenī) var ieviest vienkāršākas spriedzes testu programmas.

58. Lai piemērotu proporcionalitātes principu un nodrošinātu prasību pienācīgu īstenošanu, iestādēm un kompetentajām iestādēm būtu jāņem vērā šādi kritēriji:
- a) lielums attiecībā uz iestādes un tās meitasuzņēmumu kopējo bilanci vai aktīvu daudzumu prudenciālās konsolidācijas jomā;
 - b) iestādes ģeogrāfiskā klātbūtne un darbības apmērs katrā jurisdikcijā;
 - c) iestādes juridiskā forma, kā arī, vai iestāde ietilpst kādā grupā un, ja ietilpst, grupas proporcionalitātes novērtējums;
 - d) vai iestāde ir iekļauta biržas sarakstā;
 - e) vai iestādei ir atļauts izmantot iekšējus modeļus kapitāla prasību izmērišanai (piem., uz iekšējiem reitingiem balstītu (*IRB*) pieeju);
 - f) atļauto darbību un pakalpojumu veids (piem., aizdevumi un noguldījumi, investīciju banka);
 - g) pamatdarbības modelis un stratēģija; uzņēmējdarbības raksturs un sarežģītība un iestādes organizatoriskā struktūra;
 - h) iestādes riska stratēģija, vēlme uzņemties risku un faktiskais riska profils, ņemot vērā arī kapitāla pietiekamības gada novērtējuma rezultātu;
 - i) iestādes īpašumtiesību struktūra un finanšu struktūra;
 - j) klientu tips (piem., privātie, korporatīvie vai institucionālie klienti, mazie uzņēmumi un valsts iestādes) un produktu vai līgumu sarežģītība;
 - k) ārpakalpojumiem nodoti procesi, pakalpojumi un darbības un to izplatīšanas kanāli;
 - l) esošās informācijas tehnoloģijas sistēmas, tostarp IT nepārtrauktības sistēmas un ārpakalpojumu nolīgumi šajā jomā, piem., mākoņdatošana.

4.6 Spriedzes testu veidi

4.6.1 Vispārīgās prasības

59. Konkrētās spriedzes testu metodikas plānojumam, sarežģītībai un detalizācijas pakāpei būtu jāatbilst iestādes būtībai, mērogam un lielumam, kā arī uzņēmējdarbības sarežģītības un riskantuma pakāpei. Jāņem vērā iestādes stratēģija un uzņēmējdarbības modelis, kā arī portfeļa raksturlielumi.
60. Iestādēm būtu jāņem vērā ekonomikas cikla stadija, izstrādājot spriedzes testa metodiku, tostarp scenāriju un vajadzību veikt vadības iespējamās darbības.
61. Iestādēm būtu jānosaka atbilstīgs, nozīmīgs un stingrs mehānisms, kā riska faktorus pārveidot par attiecīgajiem iekšējiem riska parametriem (saistību nepildīšanas varbūtība (*PD*), saistību nepildīšanas zaudējumi (*LGD*), norakstīšana, patiesās vērtības diskonts utt.), kas sniedz priekšstatu par iestādes un grupas riskiem.

62. Spriedzes testā analizēto riska faktoru saikni ar riska parametriem būtu jāveido, pamatojoties ne tikai uz iestādes vēsturisko pieredzi un analīzi, bet arī jāpapildina attiecīgajā gadījumā ar etalonkritērijiem, ko sniedz ārēji avoti, ja pieejami, un iespēju robežās, kas sniegti pārraudzības vadlīnijās.
63. Tā kā modelēšanā ietvertie hipotētiskie un makroekonomiskie riska faktori/scenāriji ir sarežģīti, iestādēm būtu jāzina par modeļa riskiem un jānodrošina, ka tiek veiktas šādas darbības, nosakot šos faktorus/scenārijus:
- a) modeļa pieņēmumus un mehāniku regulāri un pietiekami piesardzīgi pārskata eksperts un tiek ievērota piesardzīgas modelēšanas pieeja, uzskaitot modeļa risku;
 - b) izdarot pieņēmumus, kurus ir grūti kvantitatīvi izmērīt (piem., diversifikācija, prognozētā eksponenciālā izaugsme, prognozētās nodevas, vadības viedokļi par turpmākām tendencēm), bet kas var ietekmēt modeļa rezultātus (piem., neto ieņēmumu pirms zaudējumiem modeļu rezultātus iegūst, pamatojoties uz pietiekamiem statistikas datiem, kā arī uzņēmējdarbības apsvērumiem), attiecīgajā gadījumā ir jābūt pietiekami piesardzīgiem; un
 - c) ir apzināta rezultātu atkarība no pieņēmumiem un to jutīgums pret tiem, un regulāri tiek novērtēta to ietekme.
64. Interpretējot rezultātus, būtu jāsaprot, skaidri jāpaziņo un jāņem vērā modeļu nepilnības un mehānismi, kas sasaista riska faktorus ar zaudējumiem vai paaugstinātiem riska parametriem. Izstrādājot modeļus, būtu jāņem vērā maksātspējas un finansējuma likviditātes un finansēšanas izmaksu mijiedarbība, lai nepieļautu, ka sistemātiski un būtiski tiek nepietiekami novērtēta satricinājumu ietekme. Ja iespējams, būtu jāsalīdzina dažādu modelēšanas pieeju rezultāti (piem., ja izmanto neto ieņēmumu pirms zaudējumiem modeļus, jābūt pieejamam izmantotā modeļa salīdzinājumam ar citām iespējamām pieejām un pamatojumam, kāpēc tās noraidītas). Šīs saites būtu jāpamato ar stingriem statistikas modeļiem. Tomēr, ja vēsturisko datu nepietiekamas pieejamības, to kvalitātes vai strukturālo pārrāvumu dēļ nevar izdarīt nozīmīgas aplēses (piem., ja izmanto neto ieņēmumu pirms zaudējumiem modeļus, ir nepieciešami vēsturiskie dati, kas aptver procentu likmes ciklu un uzņēmējdarbības ciklu, kā arī informācija par uzņēmējdarbības stratēģijas un organizatoriskās struktūras izmaiņām), kvantitatīvā analīze būtu jāpamato ar kvalitatīviem ekspertu slēdzieniem. Pat ja izmantotais modelēšanas process ir stingrs, ekspertu slēdzienam vajadzētu būt nozīmei, pārbaudot modeļa rezultātus.
65. Iestādēm būtu jānovērtē riska faktoru un spriedzes testā analizēto riska parametru iespējamā nelineārā mijiedarbība.

4.6.2 Jutīguma analīze

66. Iestādēm būtu jāveic jutīguma analīze atsevišķu riska darījumu, portfeļu vai struktūrvienību līmenī, visas iestādes līmenī un attiecībā uz specifiskiem riska veidiem proporcionāli to sarežģītībai. Iestādēm būtu jānovērtē, kādā apkopojuma līmenī jutīguma analīzi ir nozīme veikt un vai to var realizēt. Vajadzības gadījumā būtu sīki jāpaskaidro izmantotie ekspertu slēdzieni.

67. Iestādēm būtu jāidentificē attiecīgie riska faktori dažādos prudenču prasību piemērošanas līmeņos un dažādiem portfeliem, uzņēmuma struktūrvienībām un ģeogrāfiskās atrašanās vietām. Iestādēm būtu jānodrošina, ka tiek aptverti visi attiecīgie riska faktoru veidi, tostarp makroekonomiskie un makrofinansiālie mainīgie lielumi, riska parametru statistiskie aspekti (piemēram, *PD* parametru nepastāvība) un specifiskie faktori, piemēram, operacionālie riski.
68. Iestādēm būtu jādefinē identificētie riska faktori, izmantojot dažādas smaguma pakāpes, kas ir svarīgs to analīzes posms, lai atklātu nelinearitāti un sliekšņa efektu, t. i., riska faktoru kritiskās vērtības, kuras pārsniedzot, paātrinās spriedzes reakcija.
69. Ja pastāv nenoteiktība par to, cik stingra ir provizoriski noteiktā makroekonomisko/makrofinansiālo riska faktoru un riska parametru savstarpējā atkarība, vai ja ir vajadzība validēt visaptverošāka scenārija analīzes rezultātus, iestādēm būtu jācenšas nodrošināt jutīguma analīzes veikšanu, testējot portfeļa riska parametru statistiskos aspektus saskaņā ar vēsturisko datu izkliedi, ko papildina ar hipotētiskiem pieņēmumiem (piem., attiecībā uz turpmāko nepastāvību).
70. Viena riska faktora analīzes būtu jāpapildina ar vienkāršām daudzu risku faktora analīzēm, ja pieņem, ka iestājas kombinētie riski, un nav obligāti jādefinē scenārijs.
71. Iestādēm būtu jāuztur identificēto riska faktoru saraksts.

4.6.3 Scenārija analīze

72. Iestādēm būtu jānodrošina, ka spriedzes testu programmas centrālais elements ir scenāriju analīze.
73. Spriedzes testa scenārijus izstrādā, ne tikai pamatojoties uz vēsturiskajiem notikumiem, bet ir jāizvērtē arī hipotētiski scenāriji, pamatojoties uz vēsturiski nenotikušiem notikumiem. Iestādēm būtu jānodrošina, ka izstrādātie scenāriji raksturo tendences un tiek ņemtas vērā sistemātiskas un iestādei raksturīgas izmaiņas pašreizējā brīdī un paredzamajā nākotnē. Šim nolūkam iestādēm būtu jācenšas izmantot ārējus datus no līdzīgas risku vides, kas attiecas uz iestādēm, kurām ir līdzīgi uzņēmējdarbības modeļi. Iestādēm būtu jāizmanto atbilstīgi un pieejami dati. Atbilstīgie dati var būt iekšēji un/vai ārēji dati un ietvert etalonkritērijus un uzraudzības vadlīnijas.
74. Lai aptvertu dažādus notikumus un smaguma pakāpes, būtu jāizvērtē vairāki scenāriji, ja tam ir nozīme un tas ir realizējams.
75. Iestādēm būtu jānodrošina, ka to spriedzes testa scenāriji atbilst vismaz šādām prasībām:
- a) tiek aplūkoti galvenie riska faktori, kuriem iestāde var būt pakļauta; šajā saistībā rezultāti, kas iegūti, analizējot atsevišķus riska faktoros ar mērķi sniegt informāciju par jutīgumu pret šiem atsevišķajiem riska faktoriem, būtu jāizmanto, lai identificētu scenārijus, kas paredz testēt ļoti ticamu riska faktoru kombinēto kopumu; neviens būtisks riska faktors nedrīkstētu palikt netestēts un neizvērtēts;

- b) tiek aplūkotas galvenās iestādei raksturīgās neaizsargātības, kas izriet no iestādes reģionālā un nozares raksturojuma, kā arī *a priori* būtu jāidentificē iestādes specifiskā produkta vai darbības veida riska darījumi un finansēšanas politika, proti, koncentrācijas un korelācijas riski gan viena riska ietvaros, gan starp vairākiem riska veidiem;
 - c) scenārijā ir iekļauts saskaņots notikumu apraksts, kurā ietverti visi galvenie riska faktori, kā arī to attīstība (tendences), pamatojoties uz vairākiem izraisītājnotikumiem (t. i, monetārā politika, finanšu nozares izmaiņas, patēriņa preču cenas, politiskie notikumi un dabas katastrofas); iestādēm būtu jānodrošina, ka scenārija notikumu apraksts ir ticams un nav pretrunīgs, kad tiek izdarīti pieņēmumi par riska faktoru līdztekus notiekošajām izmaiņām un tirgus dalībnieku attiecīgo reakciju; un, ja scenārija notikumu aprakstā netiek iekļauti kādi noteikti riska faktori, iestādēm būtu jānodrošina, ka šie izņēmumi tiek pilnībā pamatoti un dokumentēti;
 - d) testa scenāriji ir iekšēji saskaņoti, lai nodrošinātu, ka identificētie riska faktori spriedzes notikumā darbojas saskanīgi ar citiem riska faktoriem un ka tajos ir ietvertas skaidras aplēses un pieņēmumi par galveno riska pamatfaktoru savstarpējās atkarības struktūru; svarīgi izpētīt riska faktoru līdztekus notiekošās izmaiņas, kas var šķist pretrunīgas, lai identificētu jaunu jutīgumu;
 - e) tiek ņemtas vērā inovācijas un jo īpaši tehnoloģiju attīstība vai izsmalcināti finanšu produkti, ievērojot arī to mijiedarbību ar tradicionālākiem produktiem; un
 - f) tiek nodrošināts, ka testētie riska faktori tiek pārveidoti par iekšēji saskaņotiem riska parametriem.
76. Iestādēm būtu jānosaka spriedzes testēšanas laiks saskaņā ar uzdevuma mērķi, iestādes portfeļa raksturlielumiem, piemēram, attiecīgajā gadījumā tā maksājuma termiņu un testēto pozīciju likviditāti, kā arī riska profilu. Maksātspējas spriedzes testam un likviditātes spriedzes testam ir nepieciešams atšķirīgs laiks un scenāriji.
77. Iestādēm būtu jānodrošina, ka:
- a) spriedzes testos skaidri ir ņemta vērā dinamiskā savstarpējā atkarība, piem., ekonomisko reģionu, tautsaimniecības nozaru, tostarp finanšu nozares savstarpējā atkarība;
 - b) vispārējā scenārijā ir ņemta vērā visas sistēmas dinamika, piem., noteiktu tirgu slēgšana un riska koncentrācija visā aktīvu klasē (piem., hipotēku klasē); un
 - c) ir iekļauta negatīvas atgriezeniskās saites dinamika, ko rada tādi faktori kā vērtējumu, zaudējumu, drošības rezervju veidošanas prasību savstarpēja mijiedarbība.
78. Iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu kvalitatīvi jānovērtē spriedzes sekundārā jeb atgriezeniskās saites ietekme individuālā līmenī un jo īpaši, ja nevar noteikt stingras kvantitatīvas aplēses. Piemēram, atsevišķa iestāde var izstrādāt cenu vai apjomu korekcijas, lai ņemtu vērā kādas stratēģiskas ietekmes (piem., aizdošanas stratēģijas līmenī) un endogēni reaģēt uz scenāriju.

4.6.4 Scenāriju smaguma pakāpe

79. Iestādēm būtu jānodrošina, ka spriedzes testu veic, pamatojoties uz smagu, bet ticamu scenāriju, un scenārija smaguma pakāpei ir jāatbilst spriedzes testa mērķis. Tālab spriedzes testiem vajadzētu būt :
- a) nozīmīgiem tādā ziņā, ka tiek skatīti iestādei būtiski riski ar mērķi veicināt iestādes stabilitāti nelabvēlīgos apstākļos, un sistēmiski nozīmīgu banku gadījumā tiek skatīta arī finanšu sistēma visos tās ekonomikas cikla posmos un tirgus svārstības, tostarp finanšu tirgus svārstības; un
 - b) saskanīgi lietotiem visā iestādē, atzīstot, ka identisku scenāriju ietekme var arī nebūt vienādi smaga visiem darbības veidiem.
80. Iestādēm būtu jānodrošina, ka jutīguma analīzei un scenāriju spriedzes testēšanai tiek izvērtētas dažādas smaguma pakāpes, iekļaujot vismaz vienu smagu ekonomikas lejupslīdi kapitāla pietiekamības novērtēšanai un kapitāla plānošanas vajadzībām.
81. Iestādēm būtu jānodrošina, ka smaguma pakāpe tiek noteikta, ņemot vērā katras iestādes specifisko neaizsargātību konkrētajā scenārijā, pamatojoties uz uzņēmējdarbības modeli (piem., darbojas starptautiskajos tirgos). Iestādēm būtu jāizstrādā savi scenāriji un nebūtu jābūt atkarīgām tikai no pārraudzības iestāžu scenārijiem. Novērtējot scenārija smagumu, iestādei būtu jāzina, kāda ir riska vides dinamika un kāda pieredze ir iestādēm, kurām ir līdzīgs uzņēmējdarbības modelis.
82. Iestādēm būtu jānodrošina, ka savos scenārijos novērtē riska faktoru absolūtās un relatīvās izmaiņas. Absolūto izmaiņu scenārijā smaguma pakāpei vajadzētu būt riska faktora tiešām izmaiņām un neatkarīgai no pašreizējā līmeņa. Relatīvo izmaiņu scenārijā smaguma pakāpei vajadzētu būt atkarīgai no pašreizējā līmeņa un ekonomiskā stāvokļa (piem., IKP pieaugums samazinās par 2 %, t. i., relatīvas izmaiņas pret absolūto līmeni). Piemēram, ja attiecībā pret atskaites punktu IKP relatīvi negatīvi mainījies par 2 %, bet pēc tam ir bijis būtisks pozitīvs rezultāta kāpums (t. i., pašreizējais IKP būtiski pārsniedz strukturālo IKP), spriedzes seku ietekme uz IKP absolūtajā/līmeņa izteiksmē var arī nebūt smaga. Līdzīgi, jo smagāks pašreizējais ekonomiskais stāvoklis no paša sākuma, jo smagāka ir relatīvā scenārija spriedze. Iestādēm būtu jānodrošina, ka tiek izvēlēts pietiekami smags scenārijs gan relatīvajā, gan absolūtajā izteiksmē. Jāpamato un jādokumentē izvēlētais scenārijs un tas, kā izvēle ietekmē smaguma pakāpi.
83. Lai novērtētu scenāriju smaguma pakāpes atbilstību, iestādēm šie scenāriji būtu jāsalīdzina ar savos reversajos spriedzes testos izmantojamajiem scenārijiem, izvērtējot reversā spriedzes testa konkrēto saistību scenārija ticamības nodrošināšanā.

4.6.5 Reversie spriedzes testi

Prasības

84. Iestādēm spriedzes testu programmas ietvaros būtu jāveic pienācīgi reversie spriedzes testi, nodrošinot tādu pašu pārvaldību, efektīvu infrastruktūru un kvalitātes standartus, un papildinoši citu veidu spriedzes testi, ņemot vērā savas uzņēmējdarbības un risku raksturu, lielumu, mērogu un sarežģītību. Nelielas un vienkāršākas struktūras iestādes var vairāk koncentrēties uz reverso spriedzes testu kvalitatīvajiem aspektiem, savukārt lielākām un sarežģītākās struktūras iestādēm ir jāizmanto izsmalcinātāki reversās spriedzes testēšanas paņēmieni. Attiecībā uz reversajiem spriedzes testiem ir skaidri jānosaka atbildības un piešķirtie resursi un tos nodrošina ar piemērotu un elastīgu infrastruktūru un ar rakstveidā noformētu politiku un procedūrām. Reversie spriedzes testi būtu regulāri jāveic visu veidu iestādēm un tādā pašā piemērošanas līmenī kā *ICAAP* un *ILAAP* (piem., visas iestādes līmenī un aptverot visus attiecīgos riska veidus).
85. Iestādēm reversajos spriedzes testos identificētie scenāriji būtu jāiekļauj savu veicamo spriedzes testu scenāriju klāstā kā papildinājums un salīdzināšanas nolūkos, lai novērtētu vispārējo smaguma pakāpi, kas ļauj noteikt pietiekami smagus, tomēr joprojām ticamus scenārijus. Reversie spriedzes testi būtu noderīgi, novērtējot *ICAAP* un *ILAAP* spriedzes testu scenāriju smaguma pakāpi. Reverso spriedzes testu scenāriju smaguma pakāpi var arī novērtēt, salīdzinot tos ar vēsturiskiem vai citiem uzraudzības vai publiski pieejamiem scenārijiem.
86. Veicot reversos spriedzes testus, iestādēm būtu arī jāizvērtē, vai viena vai vairāku būtisku darījuma partneru nespēja pildīt saistības vai nozīmīgs tirgus traucējums, ko rada būtiska tirgus dalībnieka nespēja pildīt saistības (atsevišķā vai kombinētā veidā), varētu izraisīt iepriekš definētu iznākumu.

Reverso stresa testu izmantošana

87. Iestādēm būtu regulāri jāizmanto reversie spriedzes testi, lai labāk izprastu savu esošo un iespējamo neaizsargātību, nodrošinot iestādes riska pārvaldības pievienoto vērtību. Proporcionalitātes princips ir piemērojams visiem reverso spriedzes testu izmantošanas aspektiem. Iestādēm būtu arī jāizvērtē, ka iepriekš definēto reversā spriedzes testa rezultātu var radīt apstākļi, kas nav spriedzes testā analizētie apstākļi.
88. Savas uzņēmējdarbības plānošanas un riska pārvaldības procesā iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi, lai saprastu savu uzņēmējdarbības modeļu dzīvotspēju un ilgtspēju, kā arī, lai noteiktu, kādos apstākļos tās kļūs vai, iespējams, varētu kļūt maksātnespējīgas Direktīvas 2014/59/ES 32. panta nozīmē. Iestādēm ir svarīgi noteikt rādītājus, kas sniedz brīdinājumu, kad scenārijs kļūst par īstenību. Tālab iestādēm būtu:
- a) jāidentificē iepriekš definēts iznākums, kas jātestē (piem., uzņēmējdarbības modelis kļūst dzīvotnespējīgs);

- b) jāidentificē iespējamie nelabvēlīgie apstākļi, kuru dēļ iestādei var atklāties smaga neaizsargātība un kas rada iepriekš definētu iznākumu;
 - c) jānovērtē (atkarībā no iestādes lieluma un uzņēmējdarbības rakstura, mēroga, sarežģītības un riska pakāpes), cik varbūtīgi ir scenārijā ietvertie notikumi, kas izraisīs iepriekš definēto iznākumu; un
 - d) jāpielāgo efektīva kārtība, procesi, sistēmas vai citi pasākumi, lai novērstu vai mazinātu identificētos riskus un neaizsargātību.
89. Iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi plānošanā, lēmumu pieņemšanā un savu uzņēmējdarbības modeļu un stratēģiju izvērtēšanā, lai identificētu un analizētu, kas varētu izraisīt uzņēmējdarbības modeļa dzīvotnespēju, piemēram, novērtēt spēju radīt ieņēmumus nākamajos mēnešos un novērtēt stratēģijas ilgtspējību radīt ieņēmumus ilgākā periodā, pamatojoties uz stratēģiskajiem plāniem un finanšu prognozēm. Visā procesā būtu jāiesaistās vadības struktūrai un augstākajai vadībai.
90. Ja reversais spriedzes tests atklāj, ka iestādei ir nepieļaujami augsts uzņēmējdarbības modeļa dzīvotnespējas risks un ka tas nesaskan ar tās vēlmi uzņemties risku, iestādei būtu jāplāno pasākumi, lai novērstu vai mazinātu šo risku, ņemot vērā laiku, kas iestādei nepieciešams, lai reaģētu uz šiem notikumiem un īstenotu šos pasākumus. Izstrādājot šos pasākumus, iestādei būtu jāizvērtē, vai ir nepieciešams mainīt tās uzņēmējdarbības modeli. No reversā spriedzes testa izrietošie pasākumi, tostarp iestādes uzņēmējdarbības plāna izmaiņas, būtu sīki jānorāda iestādes *ICAAP* dokumentos.
91. Iestādēm, kurām ir konkrēti uzņēmējdarbības modeļi, piem., ieguldījumu sabiedrībām, būtu jāizmanto reversie spriedzes testi, lai izpētītu savas neaizsargātības ārkārtēju notikumu iespaidā, jo īpaši ja to riski nav pietiekami iekļauti tradicionālākos (piem., maksātspējas un likviditātes) spriedzes testa scenārijos, kuru pamatā ir makroekonomiskie satricinājumi.
92. Iestādēm, kas izmanto iekšējos kredītriska, darījuma partnera kredītriska un tirgus riska modeļus, veicot reversos spriedzes testus saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 177. pantu, 290. panta 8. punktu un 368. panta 1. punkta g) apakšpunktu, būtu jācenšas identificēt smagus, bet ticamus scenārijus, kas varētu radīt būtisku nelabvēlīgu iznākumu un iespējami apdraudēt iestādes kopējo dzīvotspēju. Iestādēm šie reversie spriedzes testi būtu jāskata kā būtisks kapitāla prasību aprēķināšanā izmantoto iekšējo modeļu papildinājums un kā regulāri izmantojams riska pārvaldības rīks, ar kuru var atklāt šo iekšējo modeļu iespējamās neatbilstības. Smagas spriedzes scenārijos, lai arī tas nav obligāti jāņem kā rādītājs, ka *IRB* formulas ievaddatu modelēšana ir neatbilstīga, modeļa risks palielināsies un modelis var zaudēt prognozējamību.
93. Iestādēm būtu jāveic kvalitatīva analīze, lai izstrādātu labi definētu reversā spriedzes testa aprakstu un skaidru izpratni par tā atgriezeniskās saites un nelineāro ietekmi, ņemot vērā riska dinamiku un riska veidu kombinācijas un to savstarpējo mijiedarbību. Izstrādājot labi definētu aprakstu, iestādei būtu jāizvērtē ārēji eksogēni notikumi, piemēram, ekonomiskie notikumi,

nozares sabrukums, politiskie notikumi, tiesāšanās lietas un dabas notikumi, kā arī riska faktori, piemēram, operacionālie riski, koncentrācija un korelācijas, reputācijas un uzticības zaudēšanas riski un visu šo notikumu un faktoru kombinācijas. Izvērtējot iespējamās konkrētās neaizsargātības un ietekmi uz visu iestādi kopumā, svarīgi, lai apraksta apspriešanā pienācīgi iesaistītos iestādes vadības struktūra.

94. Nosakot konkrēto zaudējumu līmeni vai citus faktorus, kas negatīvi ietekmē kapitālu, likviditāti (piem., finansējuma pieejamību, jo īpaši finansējuma izmaksu pieauguma gadījumā) vai kopējo finansiālo stāvokli, iestādēm būtu jāveic kvantitatīva un izsmalcinātāka analīze, ņemot vērā iestādes lielumu, kā arī tās uzņēmējdarbības raksturu, mērogu, sarežģītību un riska pakāpi. Iestādēm būtu atpakaļejošā secībā kvantitatīvā veidā jānosaka riska faktori un nepieciešamais izmaiņu apmērs, kas varētu radīt šādus zaudējumus vai negatīvo ietekmi (piem., noteikt atbilstošo zaudējumu līmeni vai citus interesējošos rādītājus finanšu iestādes bilanci, piemēram, kapitāla attiecību vai finanšu resursus). Iestādēm būtu jāsaprot un sīki jādokumentē riska virzītājfaktori (piem., jāieskicē precīzi faktori, kas visvairāk ietekmējuši portfeļa mazas varbūtības notikuma risku reģionu), galvenie darbības veidi un skaidrs un saskanīgs apraksts par ievainojamībām un saistītajiem scenārijiem (piem., par pamatpieņēmumiem un rezultātu jutīgumu uz šiem pieņēmumiem laika gaitā), kas rada iepriekš definēto iznākumu un notikumu ķēdi un, visticamāk, plūst cauri (piem., nozīmīgākos faktorus var atveidot kā makroekonomiskos rādītājus atbilstīgi dotajām mērķa zaudējumu/kapitāla kombinācijām portfeli), identificējot slēpto neaizsargātību (piem., slēptas korelācijas un koncentrācijas) un sekas, kas pārklājas.
95. Iestādēm attiecīgajā gadījumā par reverso spriedzes testa sākuma punktu būtu jāizmanto jutīguma analīze, piem., vienu vai vairākus attiecīgos parametrus aizstājot ar galējiem parametriem, lai sasniegtu iepriekš definētu iznākumu. Iestādei būtu jāizvērtē vairākas reversās jutīguma analīzes attiecībā tostarp uz kredītrisku (piem., cik daudz lielu klientu būtu jānonāk saistību nepildīšanas grūtībās, pirms tiek zaudēts zaudējumus absorbējošais kapitāls), tirgus risku, likviditātes risku (piem., spriedze uz noguldījumiem mazumtirdzniecības nozarē un apstākļi, kas varētu iztukšot iestādes likviditātes rezerves) un operacionālo risku, kā arī kombinācijas analīzi, kur visi riski tiek aplūkoti vienlaikus. Tomēr iestādei jutīguma analīze un vienkāršā metrika nebūtu primāri jāizmanto, lai noteiktu scenāriju, kas attiektos uz reverso spriedzes testu. Kvalitatīvās analīzes rezultātā būtu jāidentificē attiecīgais scenārijs, apvienojot dažādu uzņēmējdarbības jomu ekspertu slēdzienus, jo domāšana ir efektīvāks veids, kā novērst uzņēmējdarbības modeļa kļūmi. Būtu jāizstrādā visu attiecīgo riska parametru apvienota pakļaušana spriedzei, izmantojot statistiskos aspektus (piem., riska faktoru nepastāvība saskan ar vēsturiskiem novērojumiem, ko papildina ar hipotētiskiem, tomēr ticamiem pieņēmumiem). Iepriekš definēta iznākuma sasniegšanai nepieciešamo parametru izmaiņu ticamība sniedz pirmo priekšstatu par iestādes iespējamo neaizsargātību. Lai novērtētu ticamību, būtu jāpiemēro tostarp vēsturiskās (multiplās) varbūtības izkliedes, kas vajadzības gadījumā korigētas saskaņā ar ekspertu slēdzienu. Attiecīgo scenāriju identificēšanai kā vadlīnijas izmanto kvalitatīvo analīzi un novērtējumus apvienojumā ar dažādu uzņēmējdarbības jomu ekspertu slēdzieniem.

96. Iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi kā rīks, kas sniedz priekšstatu par scenārijiem, kuri ietver maksātspējas un likviditātes spriedzes testu apvienojumu, ja, modelējot tradicionālā veidā, neizdodas iegūt kompleksus aspektus no reālajām situācijām. Iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi, lai pārbaudītu savus kapitāla plānus un likviditātes plānus. Attiecīgajā gadījumā iestādei būtu jāidentificē un jāanalizē situācijas, kas varētu pasliktināt likviditātes spriedzes notikumu un pārveidot to par maksātspējas spriedzes notikumu, un otrādi, un, iespējams, novest uzņēmumu līdz bankrotam. Iestādēm būtu jācenšas piemērot reverso spriedzes testu integrētā veidā attiecībā uz kapitāla vai likviditātes riskiem ar mērķi labāk saprast un vadīt saistītos riskus ekstremālās situācijās.

Atveseļošanas darbības un atveseļošanas plānošana

97. Iestādēm būtu jāizstrādā smagu makroekonomisko un finansiālo grūtību scenāriji ar dažādām smaguma pakāpēm (tostarp visu sistēmu ietekmējoši notikumi, spriedze juridiskai vienībai un spriedze visai grupai), ko izmanto atveseļošanas plāniem saskaņā ar Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvas (BRRD) 5. panta 6. punktu un EBA/GL/2014/06, un jāizmanto konkrēti reversie spriedzes testi, lai izstrādātu “gandrīz saistību nepildīšanas” scenāriju (iestāde ir tuvu bankrotam, bet nebankrotē), un jāizmanto tie kā ievaddati, lai paskaidrotu un notestētu savu atveseļošanas darbību iedarbību un efektivitāti un savus atveseļošanas plānus, un jāanalizē atbilstošo pieņēmumu jutīgums. Šādos “gandrīz saistību nepildīšanas” scenārijos būtu jānosaka un jāraksturo punkts, kuru sasniedzot, iestādes vai grupas uzņēmējdarbības modelis kļūst dzīvotnespējīgs, ja vien nav sekmīgi īstenotas atveseļošanas darbības. Scenārijiem vajadzētu būt tādiem, lai varētu provizoriski noteikt rezultātus un visu pieejamo atveseļošanas variantu piemērotību. Atveseļošanas scenāriju aprakstā lietotai terminoloģijai būtu jāpalīdz noteikt, kuri atveseļošanas varianti tika testēti konkrētajos spriedzes scenārijos. Aprakstam būtu jābūt pietiekami detalizētam gan kvantitatīvo pieņēmumu, gan kvalitatīvā apraksta kopā, lai noteiktu, vai scenārijs attiecas uz iestādi un kāda ir tā smaguma pakāpe. Notikumi būtu jāapraksta loģiskā secībā un ļoti skaidri jānorāda pieņēmumi, kas ir galveno virzītājfaktoru pamatā (piem., neto ienākums, riska svērtie aktīvi (RWA), kapitāls). Izstrādājot scenāriju, būtu jāņem vērā arī iespējamās aplēses par dažādu atveseļošanas plānu variantu izpildes mijietekmi vienā spriedzes scenārijā. Scenārijiem vajadzētu būt arī tādiem, lai varētu saprast, kā notikumi attīstās, sniedzot atbilstošu laika skalu, kas skaidri parāda, kurā laika brīdī konkrētas darbības tiks izstrādātas (un kāda ir to ticamība un realizējamība). Šā uzdevuma mērķis ir pārbaudīt, cik efektīvi iestādes atveseļošanas plānu varianti spēj atjaunot finansiālo stiprību un dzīvotspēju, kad iestāde nonāk šādā smagā spriedzes situācijā.

98. Ņemot vērā, ka divām reverso spriedzes testu kopām ir atšķirīgi mērķi, spriedzes testi ICAAP un ILAAP vajadzībām un atveseļošanas plānošana nav savstarpēji jāsaista, bet gan savstarpēji jāsalīdzina.

99. Iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi, lai palīdzētu izstrādāt, novērtēt un kalibrēt atveseļošanas plānošanā izmantotos “gandrīz saistību nepildīšanas” scenārijus.

100. Iestādēm būtu jāizmanto reversie spriedzes testi, lai noteiktu riska faktorus un pēc tam saprastu un raksturotu scenārijus, kuri varētu izraisīt “gandrīz saistību nepildīšanu”, novērtējot efektīvas atveseļošanas darbības, kuras varētu droši īstenot vai nu preventīvi, vai attīstoties riska faktoriem vai scenārijiem.
101. Reversajiem spriedzes testiem būtu jāveicina atveseļošanas plāna scenāriju izstrāde, izmantojot dinamisku un kvantitatīvu scenārija aprakstu, kurā būtu jāiekļauj šādi jautājumi:
- a) atveseļošanas ierosinātāji (t. i., kurā brīdī iestādei hipotētiskā scenārijā būtu jāsāk atveseļošanas darbības);
 - b) nepieciešamās atveseļošanas darbības un to gaidāmā efektivitāte, tostarp šīs efektivitātes novērtēšanas metode (t. i., kādi rādītāji būtu jāuzrauga, lai secinātu, ka vairs nav nepieciešama turpmāka darbība);
 - c) atbilstošais laika grafiks un process, kas nepieciešams šīm atveseļošanas darbībām; un
 - d) turpmākas spriedzes gadījumā ir nepieciešams veikt b) un c) punktā noteiktās iespējamās papildu atveseļošanas darbības, lai risinātu nenovērstos riskus.

4.7 Atsevišķa riska jomas

102. Iestādēm būtu jānodrošina, ka atsevišķa riska spriedzes testēšana ir proporcionāla uzņēmējdarbības un risku raksturam, lielumam un sarežģītībai.
103. Iestādēm spriedzes testos individuālā līmenī būtu jāņem vērā atsevišķa riska sekundāro seku ietekme.

4.7.1 Kredītriski un darījuma partneru riski

104. Iestādēm būtu jāanalizē vismaz:
- a) aizņēmēja spēja atmaksāt savas saistības, piem., *PD*;
 - b) atgūšanas likme aizņēmēja saistību nepildīšanas gadījumā, tostarp garantijas devēja nodrošinājuma vērtības vai kredītspējas pasliktināšanās, piem., *LGD*; un
 - c) kredītriska lielums un dinamika, tostarp aizņēmēju neizmantoto piešķirumu sekas, piem., riska darījums, kurā netiek pildītas saistības (*EAD*).
105. Iestādēm būtu jānodrošina, ka iestādes līmenī veiktie kredītriska spriedzes testi aptver visus posteņus, kas ir to netirdzniecības un tirdzniecības portfeli; tostarp riska ierobežošanas posteņus un centrālās mijieskaita iestādes riska darījumus.
106. Iestādēm būtu jācenšas noteikt īpašus riska faktorus un sākotnēji noteikt, kā šie faktori var ietekmēt to kopējos kredītriska zaudējumus un kapitāla prasības. Iestādēm būtu jācenšas šo noteikšanu veikt katrai riska darījumu klasei (piem., faktori, kas attiecas uz hipotēkām, var atšķirties no faktoriem, kas attiecas uz uzņēmuma aktīvu klasi).

107. Iestādēm būtu jānodrošina, ka kredītrisks tiek novērtēts dažādos satricinājuma scenārija līmeņos, sākot ar vienkāršu jutīguma analīzi līdz pat spriedzes testiem iestādes vai grupas līmenī, jo īpaši:
- a) visa tirgus satricinājuma scenāriji (piem., ekonomikas strauja lejupslīde, kas visiem kreditoriem ietekmē portfeļa kvalitāti);
 - b) konkrēta darījuma partnera un specifiska satricinājuma scenāriji (piem., lielākā bankas kreditora bankrots);
 - c) konkrētas nozares un konkrēta reģiona satricinājuma scenāriji; un
 - d) iepriekš minēto satricinājumu apvienojums.
108. Iestādēm būtu jāveic riska faktoru jutīguma analīze, kas savukārt sniedz kvantitatīvu vispārēju informāciju scenārija izstrādei.
109. Iestādēm, piemērojot savus spriedzes scenārijus, būtu jāizmanto dažādi laika intervāli. Laika intervālam varētu būt viena nakts (vienreizējas sekas) līdz pat ilgākiem periodiem (piem., lēna ekonomiska lejupslīde).
110. Kad veic finanšu nodrošinājuma vērtību spriedzes testu, iestādēm būtu jāidentificē, kādi apstākļi varētu nelabvēlīgi ietekmēt nodrošinājuma posteņu realizējamo vērtību, tostarp nodrošinājuma izdevēju kredīta kvalitātes pasliktināšanos vai tirgus nelikviditāti.
111. Izstrādājot scenārijus, iestādēm būtu jāizvērtē, kā spriedzes notikumi ietekmē citus riska veidus, piem., likviditātes risku un tirgus risku un risku iespējamo pārņemšanu starp iestādēm.
112. Iestādēm būtu kvantitatīvi jānosaka scenārija ietekme kredītzaudējumam (t. i., uzkrājumam), riska darījumam, ienākuma un pašu kapitāla prasību izteiksmē. Turklāt iestādēm būtu jāspēj kvantitatīvi noteikt šīs ietekmes ar attiecīgajiem segmentiem/portfeļiem.
113. Iestādēm iespēju robežās būtu jāizvērtē šādi attiecīgie parametri: *PD*, *LGD*, *EAD*, gaidāmie zaudējumi (*EL*) un riska darījuma summa, kā arī ietekme uz kredītzaudējumiem un pašu kapitāla prasībām.
114. Lai provizoriski noteiktu nākotnes zaudējumus spriedzes testos, iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jābalstās uz kredītriska parametriem, kas atšķiras no kapitāla prasību aprēķinā izmantotajiem, kuri parasti ir visa cikla parametri vai hibrīdi parametri (visa cikla parametru un laika brīža parametru apvienojums) attiecībā uz *PD* un lejupslīdes apstākļos attiecībā uz *LGD*. Proti, lai novērtētu kredītzaudējumus, iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jāpiemēro aplēses, pamatojoties uz laika brīža parametriem saskaņā ar scenārija smaguma pakāpi.
115. Lai izskaitļotu *EAD*, iestādei būtu jāizvērtē arī kredīta pārrēķināšanas koeficients (*CCF*) un jo īpaši sekas, ko rada iestādes juridiskā rīcībspēja vienpusēji anulēt uzņemto kredītiespēju neizmantotās summas, jo īpaši spriedzes apstākļos.

116. Iestādēm iespēju robežās būtu jāpiemēro kredītriska iekšējā modeļa pieejas, kas pārbauda vēsturiskās attiecības un datus, kā arī modelē kredīta kvalitātes pārbīdes starp riska darījumu kategorijām, lai sniegtu zaudējumu aplēsi.
117. Kad iestādes novērtē savu risku attiecībā pret darījuma partneriem, kuriem ir augsta riska darījumu attiecība pret pašu kapitālu, vai pret ēnu banku sistēmas vienībām, tām būtu jāņem vērā riska koncentrācija, un tām nevajadzētu paļauties uz nodrošinājuma vai pastāvīgiem drošības rezerves pārskatīšanas līgumiem, kuri var nebūt pieejami smagu tirgus satricinājumu gadījumā. Iestādēm būtu jācenšas pienācīgi ietvert šādus korelētos mazas varbūtības notikuma riskus.

4.7.2 Vērtspapīrošana

118. Iestādēm būtu jāņem vērā vērtspapīrošanas riski, ko rada strukturēti kredītprodukti, kurus parasti izveido, pārstrukturējot naudas plūsmu no aktīvu portfeļa dažādos laidienos vai ar aktīviem nodrošinātos vērtspapīros, ņemot vērā, ka iestādes vērtspapīrošanas procesā var darboties dažādās lomās, t. i., kā iniciators, kā sponsors vai kā ieguldītājs.
119. Iestādēm būtu jānodrošina, ka vērtspapīroto aktīvu spriedzes testā tiek skatīts pamatā esoša aktīvu portfeļa kredītrisks, tostarp saistību neizpildes risks, iespējamās nelineārās un dinamiskās saistību nepildīšanas korelācijas, kā arī nodrošinājuma vērtību izmaiņas. Iestādēm būtu jāņem vērā visa būtiskā informācija, kas attiecas uz katras vērtspapīrošanas īpašo struktūru, piemēram, laidiena prioritāte, laidiena apmērs, kredīta nodrošinājums un granularitāte, ko izsaka riska darījumu faktiskā skaita izteiksmē.
120. Jūtīgums pret sistēmiskām tirgus sekām, kas ietekmē, piemēram, likviditātes izsīkšanu vai palielina aktīvu korelāciju, būtu jāņem vērā visos strukturētā produkta līmeņos. Turklāt būtu jānovērtē reputācijas risku sekas, kas rada, piemēram, finansējuma problēmas.
121. Spriedzes testos būtu jāskata visas attiecīgās vienošanās, ietverto izraisītāju (piem., priekšlaicīgas amortizācijas procedūras) iespējamā ietekme, vērtspapīrošanas struktūras svira un likviditātes/finansējuma riski, kas izriet no struktūras (t. i., naudas plūsmas nesakritības un priekšapmaksas nosacījumi, tostarp saistībā ar procentu likmes izmaiņām).
122. Scenārijos būtu arī jāizvērtē viena vai vairāku vērtspapīrošanas struktūrā iesaistītu līgumisko darījuma partneru saistību nepildīšana, jo īpaši to, kuri darbojas kā noteiktu laidieņu galvotāji.
123. Ja iestāde, lai novērtētu vērtspapīroto produktu risku, balstās uz ārējiem reitingiem, šie ārējie reitingi būtu kritiski jāpārskata un būtu jānovērtē reitingu spriedzes scenāriji, tostarp reitinga klašu konkrētu vērtības samazināšanās likmju spriedzes scenāriji, piem., veicot (vēsturisko) reitinga pārejas matricu spriedzes testu.
124. Izstrādājot spriedzes testēšanas pieeju, iestādēm būtu jāizvērtē šādi aspekti:
- a) strukturēto kredītproduktu spriedzes testu ietekme aktīvu portfeļa līmenī materializēsies kā saistību neizpildes pieaugums (vai attiecīgajā gadījumā *PD* un *LGD*) un tādējādi

satricinājumu laikā ir gaidāmas augstākas gaidāmās zaudējumu/vērtības samazināšanās likmes un reglamentējošās kapitāla prasības (kā arī lielāka pazemināšanas varbūtība); un

- b) neto naudas plūsmas samazināšanās, tirdzniecības zudumu pieaugums un vērtības korekcijas vai reglamentējošās metrikas pasliktinājums, piemēram, neto stabila finansējuma rādītāja pasliktinājums, var izraisīt turpmāku ietekmi.

4.7.3 Tirgus risks

125. Iestādēm būtu jāņem vērā tirgus risks, jo īpaši riski, ko rada zaudējumi, kas rodas pozīciju vērtības nelabvēlīgu izmaiņu dēļ, ko savukārt izraisa preču, kredīta, kapitāla, ārvalsts valūtas un procentu likmes tirgus cenu izmaiņu riska faktori. Tirdzniecības portfeļa pozīciju procentu likmes riski iestādēm būtu jāizvērtē kā tirgus riska komponente.
126. Iestādēm būtu jāveic spriedzes testi savām finanšu instrumentu pozīcijām, kas izteiktas ar tirdzniecības un patieso vērtību un kas ziņotas citos visaptverošos ienākuma (*FVOCI*) portfeļos (t. i., grāmatvedības termini finanšu aktīvu klasificēšanai), tostarp vērtspapīrošanas instrumentiem/pozīcijām un segtajām obligācijām. Šie spriedzes testi būtu jāveic kā visas iestādes spriedzes testēšanas sastāvdaļa, kā arī tirgus riska pārvaldības un aprēķināšanas vajadzībām.
127. Iestādēm būtu jāpiemēro vairāki smagi, bet ticami scenāriji visām iepriekšējā punktā minētajām pozīcijām, piem., tirgus cenu ārkārtas izmaiņas, likviditātes trūkums tirgos un lielu tirgus dalībnieku saistību neizpildes iestāšanās. Attiecīgajā gadījumā būtu jāņem vērā arī dažādu tirgu savstarpējā atkarība un korelācijas un attiecīgi korelāciju negatīvās izmaiņas. Tāpat spriedzes testos būtu jāņem vērā ietekme uz uzskaites kredīta vērtības korekciju (*CVA*) un uz rezervēm, kas attiecas uz iestādes portfeļiem (piem., rezervēm likviditātes un modelēšanas nenoteiktību nodrošināšanai). Tirgus riska rezervju spriedzes testēšana būtu jāpamato.
128. Kalibrējot šos spriedzes testus, iestādēm būtu jāņem vērā vismaz savu portfeļu un saistīto finanšu instrumentu (piem., iespēju līgumi/eksotiski produkti, likviditāte, maksājuma termiņš) raksturs un raksturlielumi, to tirdzniecības stratēģijas un iespēja ierobežot vai pārvaldīt riskus smagos tirgus apstākļos un ar to saistītās izmaksas un tam nepieciešamais laiks.
129. Tā kā instrumenti un tirdzniecības stratēģijas mainās laika gaitā, iestādēm būtu jānodrošina, ka atbilstoši šīm izmaiņām attīstās arī spriedzes testi.
130. Iestādēm būtu jāizstrādā atbilstoša pieeja, lai attiecīgajā gadījumā tiktu ņemts vērā tas, ka ar vēsturiskiem datiem dažkārt par zemu tiek novērtēts mazas varbūtības notikuma risks (samērā ekstrēmi notikumi, kuru iestāšanās varbūtība ir lielāka, nekā bija gaidīts), piem., piemērojot smagus hipotētiskus scenārijus, un ja risku novērtē attiecībā pret procentiles ticamības līmeņiem, būtu jāizvērtē mazas varbūtības notikumi ārpus šiem ticamības līmeņiem.
131. Iestādēm būtu jāņem vērā:

- a) jānovērtē būtisku tirgus traucējumu sekas un jāidentificē ticamas situācijas, kurās varētu rasties neparasti lieli zaudējumi un kas attiecīgajā gadījumā ietvertu arī notikumus, kuru iestāšanās varbūtība ir zema attiecībā uz visiem galvenajiem riska veidiem, jo īpaši dažādās tirgus risku komponentes; attiecībā uz portfeļa līmenī veicamiem spriedzes testiem jāizpēta korelāciju nelabvēlīgu izmaiņu sekas; un varētu ņemt vērā seku mazināšanu, kas tiek panākta ar vadības rīcību, ja tā balstās uz ticamiem pieņēmumiem par tirgus likviditāti; un
- b) jāizstrādā pasākumu saraksts, kurā ietverti ierobežojumi un citas iespējamās darbības, kas tiek veiktas, lai mazinātu riskus un pasargātu pašu kapitālu; jo īpaši attiecīgajā gadījumā būtu jāņem vērā iestāžu noteiktie valūtas maiņas kursa, procentu likmes, akciju cenas un preču cenas risku ierobežojumi, ņemot vērā spriedzes testa aprēķinu rezultātus.

4.7.4 Operacionālais risks

132. Iestādēm būtu jāapzinās, ka attiecīgos ar operacionālo risku saistītos riska parametrus, tostarp juridiskos riskus, var iegūt no iekšējo procesu, cilvēku rīcības vai sistēmu neatbilstībām vai kļūmēm vai no ārējiem notikumiem, un tie var skart visus iestādes produktus un darbības.
133. Lai veiktu attiecīgo riska parametru spriedzes testu, iestādēm kā galvenā metrika būtu jāizmanto operacionālo zaudējumu peļņas un zaudējumu (*P&L*) sekas. Jebkāda raksturīgā ietekme, ko rada operacionālā riska notikums, būtu jāaplūko kā operacionālā riska zaudējumi (piem., neplānoto izmaksu vai iekšējo izmaksu, piemēram, virsstundu darba izmaksu/bonusu utt., raksturīgā ietekme, ja tā attiecas uz operacionālā riska notikumu). Turklāt un vienīgi spriedzes testa vajadzībām būtu jāietver visi nākotnes ieņēmumu zaudējumi, ko radījuši operacionālā riska notikumi (izņemot sekundāro ietekmi uz makroekonomisko vidi). Ja iestādes izmanto uzlaboto rādītāju pieeju (*AMA*), tām būtu jāņem vērā šie zaudējumi, tiklīdz tie tiek iekļauti iekšējā zaudējumu datubāzē, arī lai aprēķinātu papildu kapitāla prasības. Ja izmanto vēsturiskos datus, ārējos datus vai scenārijus kā ievaddatus *P&L* un *RWA* prognozēm, iestādēm būtu jāņem vērā un jānovērs iespējamās dubultās uzskaites sekas ielaides pusē.
134. Tā kā operacionālie zaudējumi var ierosināt sekundārās sekas (t. i., reputācijas risku), lai ņemtu vērā šīs sekas, operacionālā riska spriedzes testu programma būtu pilnībā jāiekļauj visas iestādes spriedzes testā un jāiekļauj savstarpējā saikne ar likviditāti un pašu kapitāla prasībām. Iestādēm būtu jāanalizē vismaz:
- a) iestādes atvērtība darbībām un ar to saistītā risku kultūra un iepriekšējo periodu operacionālo zaudējumu pieraksti, vērsot uzmanību uz zaudējumu un bruto ienākumu līmeni un izmaiņām pēdējos gados;
 - b) uzņēmējdarbības vide, tostarp ģeogrāfiskā atrašanās vieta, kur iestāde darbojas, un makroekonomiskie apstākļi;
 - c) darbinieku skaita un bilances lieluma un sarežģītības izmaiņas pēdējos gados, tostarp strukturālās izmaiņas tādu notikumu dēļ kā uzņēmumu apvienošanās un iegādes;
 - d) informācijas tehnoloģiju infrastruktūras būtisku elementu izmaiņas;
 - e) stimulēšanas pakāpe un virziens kompensāciju shēmās;

- f) procesu un procedūru, produktu un informācijas tehnoloģijas sistēmu sarežģītība;
 - g) ārpakalpojumu apmērs, ņemot vērā koncentrācijas risku saistībā ar visiem ārpakalpojumu nolīgumiem un ārējā tirgus infrastruktūrām; un
 - h) riska modelēšanas neaizsargātība, jo īpaši jomās, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirdzniecību, riska mērījumiem un vadību un kapitāla sadali.
135. Izstrādājot scenāriju, būtu jāizpēta un jāizmanto kā ievaddati arī specifiskie riska faktori. Indikatīvi iestādēm, kas izmanto *AMA*, būtu jāveic savas uzņēmējdarbības vides un iekšējās kontroles faktoru (*BEICF*) spriedzes tests.
136. Iestādēm, nosakot, cik pakļautas tās ir operacionālajam riskam, būtu jāizvērtē šādu specifisko riska faktoru mijiedarbība un pakļautība šiem atsevišķiem riska faktoriem.
137. Iestādēm būtu rūpīgi jāanalizē operacionālā riska zaudējumu iespējamā mijiedarbība ar kredītriskiem un tirgus riskiem.
138. Spriedzes testa notikumu analīzē būtu jāiekļauj ekspertu slēdziens, lai vismaz tiktu ietverti reti, bet ļoti smagi notikumi.
139. Iestādēm būtu jāizstrādā smagi, bet ticami spriedzes notikumi. Pieņēmumi var atšķirties no tiem, kas tika izmantoti kredītriska un tirgus riska spriedzes scenārijos. Ja iestāde paplašina savu uzņēmējdarbību vietējos vai starptautiskos tirgos, īstenojot uzņēmumu apvienošanas vai iegādi, lai pārvarētu vēsturiskas informācijas iespējamo trūkumu, izstrādājot jaunu produktu vai jaunu darbības veidu, izmanto smagu, bet ticamu spriedzes testa scenāriju, balstoties uz ekspertu slēdzienu.
140. Iestādēm būtu jāveido sava spriedzes testu programma, pamatojoties uz iekšējiem un ārējiem datiem, vienlaikus rūpīgi izanalizējot:
- a) mērogošanas koeficientu izmantošanu (piem., gadījumos, kad ārējie dati tika mērogoti uz leju, mērogu var reducēt) un iespējamo vajadzību aplūkot papildu ietekmi, ko izraisa mainīgi mērogošanas koeficienti spriedzes situācijā; un
 - b) kritērijus datu samērīguma noteikšanai (piem., papildus prasībām, kas noteiktas Kapitāla prasību regulā (*CRR*), spriedzes testā var izmantot datus par lieliem zaudējumiem, kas tika uzskatīti par nebūtiskiem).

4.7.5 Ar rīcību saistītais risks un ar to saistītās tiesāšanās izmaksas

141. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka operacionālā riska ietvaros kā juridiskā riska sastāvdaļa pastāv ar rīcību saistītais risks, ko rada pašreizējais vai prognozētais ar finanšu pakalpojumu nepienācīgu sniegšanu saistīto zaudējumu risks un saistītie tiesāšanās izdevumi, tostarp gadījumos, kad pārkāpumi veikti apzināti vai nolaidības dēļ.
142. Veicot spriedzes testu, iestādēm būtu jānovērtē, kādā mērā un cik būtiski ar rīcību saistītus riskus un ar tiem saistītās tiesāšanās izmaksas rada šādas darbības:

- a) produktu maldinoša pārdošana gan mazumtirdzniecībā, gan vairumtirdzniecībā;
 - b) produktu piespiedu pārdošana privātiem klientiem, piemēram, bankas kontu paketes vai klientiem nevajadzīgu produktu pievienošana;
 - c) interešu konflikti, veicot uzņēmējdarbību;
 - d) manipulācijas ar etalona procentu likmēm, ārvalsts valūtas likmēm vai citiem finanšu instrumentiem vai rādītājiem, lai veicinātu iestādes peļņu;
 - e) negodīgi šķēršļi, kas liedz pāriet uz citiem finanšu produktiem to lietošanas termiņa laikā un/vai pāriet pie citiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem;
 - f) slikti izstrādāti izplatīšanas kanāli, kas var izraisīt interešu konfliktu ar kļūdainiem stimuliem;
 - g) negodīga automātiska produktu atjaunošana vai soda sankcijas par iziešanu; un
 - h) klienta sūdzību negodīga apstrāde.
143. Mērot ar rīcību saistītos riskus, iestādēm būtu jāizvērtē a) nenoteiktība saistībā ar uzkrājumiem vai gaidāmie zaudējumi, ko rada ar rīcību saistītie notikumi; un b) ārkārtēji zaudējumi, kas attiecas uz mazas varbūtības notikuma riskiem (neparedzētie zaudējumi). Iestādēm būtu jānovērtē savas kapitāla vajadzības šādos notikumos un scenārijos un jāņem vērā arī reputācijas sekas, ko rada zaudējumi rīcības dēļ. Būtībā gaidāmie zaudējumi, kas izriet no zināmiem ar rīcību saistītiem jautājumiem, būtu jāsedz ar uzkrājumiem un jāiekļauj *P&L* kontā, savukārt neparedzētos zaudējumus kvantitatīvi nosaka un sedz ar iestādes kapitāla prasībām. Iespējamo summas pārpalikumu pēc spriedzes testā prognozētajiem rīcības radītiem zaudējumiem iekļauj iestādes iespējamo kapitāla vajadzību novērtējumā.
144. Lai iekļautu risku, ka uzkrājumi nav pietiekami vai nav saskanīgi laika ziņā, iestādēm būtu jānovērtē gaidāmie zaudējumi, ko rada ar rīcību saistītais risks, ja tiek pārsniegti esošie grāmatvedības uzkrājumi, un tie jāņem vērā savās prognozēs. Attiecīgajā gadījumā iestādēm būtu jānovērtē, vai turpmāko periodu peļņa būs pietiekama šo papildu zaudējumu vai izmaksu segšanai šajos scenārijos, un jāiekļauj šī informācija savos kapitāla plānos.
145. Iestādēm būtu jāvēl un jāanalizē kvantitatīvā un kvalitatīvā informācija par savas uzņēmējdarbības apmēru attiecīgajās neaizsargātajās jomās. Iestādēm būtu arī jāsniedz informācija, lai pamatotu galvenos pieņēmumus, pamatojoties uz kuriem tās veikušas ar rīcību saistīto izmaksu aplēses.
146. Retos gadījumos, ja iestāde nespēj sniegt aplēses par atsevišķu būtisku ar rīcību saistītu risku nenoteiktības apmēra dēļ, iestādei būtu jāpaskaidro, kas šis ir par gadījumu, un jāsniedz pierādījumi un pieņēmumi, kas pamato šādu novērtējumu.
147. Spriedzes testus attiecīgajā gadījumā izmanto arī, lai novērtētu ārkārtējus zaudējumus, kas saistīti ar mazas varbūtības notikuma riskiem (neparedzētus zaudējumus), un vai saskaņā ar 2. pīlāru būtu jātur papildu kapitāls.

148. Iestādēm būtu jāveido viedoklis par neparedzētajiem zaudējumiem, kas varētu rasties saistībā ar notikumiem rīcības dēļ, pamatojoties uz:

- a) spriedumiem;
- b) vēsturisko zaudējumu pieredzi (piem., iestādes lielākie ar rīcību saistītie zaudējumi pēdējos piecos gados);
- c) ikgadējo neparedzēto zaudējumu līmeni saistībā ar rīcības risku;
- d) ar rīcību saistītajiem scenārijiem, kuros tiek izvērtēta iespējamā pakļautība šim riskam īsākā laika posmā (piem., piecos gados); un
- e) zaudējumiem, ko piedzīvojušas līdzīgas struktūrvienības vai struktūrvienības līdzīgās situācijās (piem., ar tiesāšanās izmaksām saistītās lietās).

4.7.6 Likviditātes risks

149. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka likviditātes vai finansējuma riski rodas, ja iestāde nespēj nodrošināt pašreizējās un nākotnes naudas plūsmas.

150. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka likviditātes vai finansējuma riski ietver:

- a) īstermiņa līdz vidēja termiņa likviditātes riskus; un
- b) finansējuma riskus.

151. Iestādēm būtu jāanalizē un jāveic mērījumi attiecībā uz riska faktoriem, kas saistīti ar aktīvu un saistību posteņiem, kā arī ar ārpusbilances saistībām, kā noteikts EBI pamatnostādnēs par uzraudzības pārbaudes un novērtējuma procesu (*SREP*).

152. Analizējot riska faktoros, iestādēm būtu tostarp jāņem vērā šādi aspekti:

- a) makroekonomisko apstākļu ietekme, piem., kā procentu likmes satricinājumi ietekmē nosacītās naudas plūsmas;
- b) aktīvu un saistību, tostarp ārpusbilances posteņu, valūta, lai atainotu konvertējamības risku un iespējamās ārvalstu valūtas tirgu pieejamības pārrāvumus;
- c) vieta, kur nepieciešama likviditāte, un pieejamo fondu atrašanās vieta, grupas iekšējie likviditātes darījumi un ierobežojumu risks saistībā ar naudas līdzekļu pārskaitījumiem starp jurisdikcijām vai grupas struktūrvienībām;
- d) darbības, ko iestāde var veikt, lai pasargātu savu reputāciju vai franšīzi (piem., prasīto saistību pirmstermiņa atmaksa);
- e) ar konkrētām darbībām saistīto risku internalizācija, kā tas ir specializēto brokera pakalpojumu gadījumā, kad tiek prasīts, lai noteiktā apmērā vērtspapīru aizdevumu puse un aizņēmumu puse būtu simetriska, t. i., klienta garās pozīcijas tiek finansētas, izmantojot ieņēmumus no klienta īso pozīciju tirdzniecības. Šī simetrija ir atkarīga no darījuma partneru uzvedības un tāpēc jutīga pret reputācijas risku. Šāda riska gadījumā tā var ierosināt

tirdzniecības slēgšanu, negaidīti atstājot iestādi ar vērtspapīriem tās bilanci un vajadzību tās finansēt;

- f) finansēšanas termiņu struktūras neaizsargātība ārēju, iekšēju vai līgumisku notikumu dēļ;
- g) saprātīgs līdzekļu noplūdes temps normālos apstākļos, kas paātrinās spriedzes laikā;
- h) finansējuma koncentrācija; un
- i) aplēses par bilances pieaugumu nākotnē.

153. Iestādēm būtu jāveic šo riska faktoru jutīguma analīze, kas savukārt sniedz atbilstošu kvantitatīvu vispārēju informāciju scenārija izstrādei.

154. Iestādēm būtu jāpiemēro šādi triju veidu scenāriji: specifisks scenārijs, visa tirgus scenārijs un abu minēto apvienojums. Izstrādājot specifisku spriedzes scenāriju, pieņem iestādei raksturīgus notikumus (piem., reitinga pazemināšana, lielākajam darījuma partnerim, kas nodrošina finansējumu, iestājas saistību neizpilde, valūtas konvertējamības zudums, darījuma partnerim, kas sniedz lielākās ienākošās plūsmas, iestājas saistību neizpilde), savukārt tirgus scenārijā izdara pieņēmumus par ietekmi uz iestāžu grupu vai finanšu nozari kopumā (piem., finansēšanas tirgus nosacījumu vai makroekonomiskās vides pasliktinājums vai tiek pazemināts reitings valstij, kurā iestāde darbojas).

155. Iestādēm būtu jāizstrādā dažādi spriedzes testa laikposmi robežās no vienas nakts līdz vismaz 12 mēnešiem; būtu jābūt arī atsevišķiem spriedzes testiem, kas attiecas uz likviditātes riskiem dienas ietvaros. Laikposmam vajadzētu būt tādām, lai varētu parādīt, piemēram, īsu akūtas spriedzes posmu (līdz 30 dienām, lai aptvertu šādu posmu bez vajadzības mainīt uzņēmējdarbības modeli), kuram seko ilgāks posms, kurā spriedze nav tik akūta, bet ir ilgstošāka (no 3 līdz 12 mēnešiem).

156. Iestādēm būtu jākombinē īstermiņa līdz vidēja termiņa likviditātes riska spriedze ar finansējuma riska spriedzi, izvērtējot vismaz 12 mēnešu ilgu laika posmu.

157. Iestādēm katram atsevišķam scenārijam un laikposmam būtu jāizstrādā nelabvēlīgas uzvedības pieņēmumu kopa attiecībā uz klientiem, tostarp noguldītājiem, citiem finanšu sniedzējiem un darījuma partneriem.

158. Izstrādājot scenārijus, iestādēm būtu jāizvērtē, kā citu veidu risku spriedzes notikumi, piem., kredītriska zaudējumi un reputācijas riska notikumi, ietekmē iestādes likviditātes stāvokli, un kā paātrinātā pārdošana, ko īsteno citas iestādes (piem., plašāka ietekme) vai kas tiek veikta no pašu likviditātes rezervēm, iespējami ietekmē citu tās turējumā esošo aktīvu tirgus vērtību.

159. Ietekmes apjoma aprēķināšanai izmanto galvenokārt neto naudas plūsmas profila metodiku. Katram scenārijam katrā spriedzes līmenī iestāde identificē naudas ienākošās un izejošās plūsmas, kas tiek prognozētas katram turpmākajam laika posmam, un rezultātā iegūtās neto naudas plūsmas. Iestādēm būtu jāizvērtē neto naudas plūsmu zemākais kumulatīvais punkts laikposmā, kas tika novērtēts katrā konkrētajā scenārijā.

160. Iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu paplašināti jāanalizē arī citas metrikas, piemēram:

- a) likviditātes rādītāji un citas satvarā izmantotās metrikas, kas varētu ietvert tostarp uzraudzības iestāžu noteiktos likviditātes rādītājus un metriku, jo īpaši likviditātes seguma rādītājs un neto stabila finansējuma rādītājs;
- b) papildus iepriekš minētajiem rādītājiem būtu jāanalizē arī iestādēm pieejamā likviditātes rezerve, kā arī citi līdzsvarojošie pasākumi, t. i., iestādes līdzsvarošanas spēja katrā spriedzes scenārijā; papildus šīs metrikas spriedzes testēšanai būtu jānovērtē ietekme uz apgrūtināto aktīvu proporciju un raksturu;
- c) iestādes izdzīvošanas laiks, kas izriet no tās līdzsvarošanas spējas, tas ir, iestādes spēja nodrošināt papildu likviditāti īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, reaģējot uz spriedzes scenārijiem, vai iespēja tai piekļūt, kā noteikts EBI pamatnostādnēs par *SREP* kopējām procedūrām un metodēm, un testētās naudas plūsmas, ņemtas kopā pirms un pēc līdzsvarojošo pasākumu ietekmes;
- d) maksātspēja un rentabilitāte.

161. Piemērojot dažādus spriedzes scenārijus, iestādēm būtu jānovērtē un jāņem vērā centrālo banku sniegtās līdzsvarojošās ietekmes (monetārā politika) un jāpieņem piesardzīga pieeja.

162. Likviditātes spriedzes testa metrikā būtu attiecīgajā gadījumā un jo īpaši vismaz attiecībā uz visām būtiskām valūtām jāiekļauj granularitāte attiecībā uz katru valūtu, lai varētu analizēt scenārijos iekļautos valūtai raksturīgos pieņēmumus (piem., valūtas maiņas kursu nepastāvību vai valūtu nesakritības).

163. Iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jāiekļauj likviditātes spriedzes tests savos visos iestādes spriedzes testos un jāņem vērā likviditātes spriedzes testos ietverta laika posmu un visas iestādes maksātspējas spriedzes testos ietverta laika posmu atšķirības. Iestādēm būtu vismaz jānovērtē finansēšanas izmaksu pieauguma ietekme uz *P&L*. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka finansēšanas izmaksu piesaiste maksātspējas stāvoklim var ietekmēt likviditātes spriedzes testa kvalitāti, proti, pārāk lēna likviditātes pasliktināšanās.

4.7.7 Procentu likmes risks, kas izriet no netirdzniecības portfeļa darbībām

164. Šī sadaļa neskar EBI pamatnostādni par procentu likmes risku, kas izriet no netirdzniecības portfeļa darbībām.

165. Spriedzes testiem vajadzētu būt netirdzniecības portfeļa procentu likmes riska (*IRRBB*) iekšējās vadības sistēmas neatņemamai sastāvdaļai un atbalstam.

166. Procentu likmes scenārijiem, ko izmanto spriedzes testos, tostarp Direktīvas 2013/36/ES 98. panta 5. punkta piemērošanai procentu likmes riskam, kas izriet no netirdzniecības portfeļa darbībām, vajadzētu būt atbilstošiem, lai identificētu visu būtiskos procentu likmes riskus, piem., starpības risku, bāzes risku un iespēju līgumu risku.

167. Iestādēm būtu jānodrošina, ka iepriekšējā punktā minētie testi ir izstrādāti, ne tikai pamatojoties uz vienkāršu paralēlu nobīdi, bet ka to scenāriju analīzē tiek ņemtas vērā visas ienesīguma līknes formas pārbīdes un izmaiņas.
168. Iestādēm būtu jāizvērtē šādi elementi:
- a) likmju starpības risks, ko rada atsaucēs likmes nesakritība starp laika ziņā saskaņotu finansējumu un ieguldījumiem; un
 - b) pirmstermiņa izbeigšanas riski, kas ietverti līgumos ar iegulto iespēju, kas tādējādi varētu piespiest iestādi veikt jaunu darījumu uz mazāk izdevīgiem noteikumiem.
169. Iestādēm būtu jāapzinās iespējamās procentu likmes netiešās sekas, kas rada jebkādas zaudējumus (piem., pārlikšana uz aizdevuma likmēm varētu izraisīt turpmākus kredītriska zaudējumus, jo pasliktinās klienta spēja maksāt).
170. Ja ir izmantoti vienkāršāki finanšu instrumenti, iestādēm būtu jāaprēķina satricinājuma sekas, izmantojot jutīguma analīzi (nenosakot satricinājuma izcelsmi un vienkārši piemērojot satricinājumu portfelim). Ja iestāde izmanto sarežģītākus finanšu instrumentus, uz kuriem satricinājums atstāj dažādas un netiešas sekas, būtu jāizmanto sarežģītākas pieejas, nosakot īpašas nelabvēlīgas (spriedzes) situācijas, kas ataino attiecīgos specifiskos riskus.

4.7.8 Koncentrācijas risks

171. Spriedzes testam vajadzētu būt galvenajam koncentrācijas riska noteikšanas rīkam, jo tas ļauj iestādei noteikt riska darījumu mijiedarbību, kas var kļūt acīmredzama tikai spriedzes apstākļos, kā arī slēptas koncentrācijas.
172. Novērtējot šo risku savās spriedzes testu programmās, iestādēm būtu jāņem vērā katra riska darījuma kredītrisks, kā arī jāizvērtē papildu risku avoti, ko rada noteiktu riska darījumu līdzīga uzvedība (t. i., augstāka korelācija). Šo papildu risku avotu analīzē būtu tostarp jāietver šādi elementi:
- a) viena nosaukuma koncentrācijas (t. i., klients vai saistītu klientu grupa, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 39. punktā;
 - b) nozaru koncentrācijas;
 - c) ģeogrāfiskās koncentrācijas;
 - d) produktu koncentrācijas; un
 - e) nodrošinājuma un garantiju koncentrācijas.
173. Veicot spriedzes testu, jo īpaši visas iestādes un tostarp grupas spriedzes testu, iestādēm būtu jānovērtē koncentrācijas risks, izvērtējot bilances un ārpusbilances riska darījumus, kā arī banku, tirdzniecības un riska ierobežošanas pozīcijas.

174. Spriedzes testos būtu jāņem vērā uzņēmējdarbības vides izmaiņas, kas varētu rasties un varētu izraisīt koncentrācijas riska materializēšanos. Proti, spriedzes testos būtu jāizvērtē neparastas, bet ticamas izmaiņas dažādu veidu riska faktoru korelācijās, kā arī ārkārtējas un neparastas riska parametru izmaiņas, izejot ārpus vienu atsevišķu riska faktoru aplūkošanas, bet pētot scenārijus, kuros ņemti vērā savstarpēji saistīti riska faktori un kurus raksturo ne vien primārās sekas, bet arī atgriezeniskās saites sekas.
175. Tas, kādā veidā koncentrētas iedarbības darbojas, reaģējot uz vieniem riska faktoriem, būtu jāņem vērā spriedzes testos, tostarp papildu īstermiņa zaudējumu risks koncentrētu riska darījumu rezultātā visos privātpersonu vai MVU un korporatīvajos kredītportfeļos vai visās grupas dažādajās struktūrvienībās.
176. Iestādēm būtu jāizvērtē, kā tirdzniecības portfeļus ietekmē viena atsevišķa riska faktora un vairāku savstarpēji saistītu riska faktoru iedarbība.
177. Lai novērtētu koncentrācijas riska *ex ante* līmeni un/vai scenārija ietekmi uz koncentrācijas līmeni, iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jāizvērtē vairāk vai mazāk sarežģīti rādītāji, piemēram, Herfindāla-Hiršmaņa indekss (HHI) un Džini koeficienti.
178. Iestādēm būtu jāizvērtē, vai pastāv dažādu koncentrācijas avotu iespējamā pārklāšanās. Iestādēm būtu nevis vienkārši jāsummē riska ietekmes, bet arī jāizmanto apkopošanas metodes, kurās tiek izvērtēti pamatā esošie virzītāji.

4.7.9 Risks saistībā ar aizdevumu izsniegšanu ārvalstu valūtā

179. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka risks saistībā ar aizdevuma izsniegšanu ārvalstu valūtā:
- a) var rasties, ja pret riskiem nenodrošināti aizņēmēji (t. i., aizņēmēji, kas ir mazumtirdzniecības un mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) bez dabiska vai finansiāla nodrošinājuma pret riskiem un kas ir pakļauti aizdevuma valūtas un riska nodrošināšanas valūtas nesakritībām, kā noteikts EBA/GL/2014/13) nespēj apkalpot parādu, kas denominēts valūtās, kas nav tās dalībvalsts valūta, kurā iestādei ir atļauja darboties;
 - b) ir saistīts tīri ar kredītrisku un ārvalstu valūtas tirgus risku;
 - c) tam ir raksturīga kredītriska un ārvalstu valūtas tirgus riska komponentu nelineāra attiecība;
 - d) to ietekmē vispārējais valūtas maiņas kursa risks; un
 - e) to var izraisīt ar rīcību saistītais risks.
180. Iestādēm savās spriedzes testu programmās būtu jāņem vērā ārvalstu valūtās izsniegto aizdevumu risks, kas ietekmē kredītiespējas bilances aktīvu pusē un to riska avotus, ņemot vērā, ka debitora nespēju atmaksāt savu parādu var radīt:
- a) riski, kas saistīti ar debitora iekšējo ienākuma avotu;
 - b) riski, kas saistīti ar ekonomikas stāvokli valstī, kurā ir denominēta valūta; un

c) ārvalstu valūtu risks.

181. Iestādēm, plānojot vai īstenojot savus spriedzes testa scenārijus, būtu jāizvērtē, ka ārvalstu valūtās izsniegto aizdevumu riska ietekmi var radīt gan atlikušā parāda summas, gan šāda parāda apkalpošanas maksājumu plūsmas pieaugums, kā arī atlikušā parāda summas pieaugums salīdzinājumā ar vietējā valūtā denominētu nodrošinājuma aktīvu vērtību.
182. Iestādēm būtu jāizstrādā spriedzes scenāriji, mainot dažādus parametrus, lai varētu prognozēt ārvalsts valūtas maiņas kredītportfeļa veiktspēju dažādos gadījumos, piemēram:
- a) pieņem, ka uzņemošās valsts valūtas maiņas kursa vērtība tiek celta par iepriekš noteiktu procentu likmi;
 - b) pieņem, ka ārvalsts valūtas maiņas procentu likme mainās par iepriekš noteiktu procentu punktu; vai
 - c) abu minēto variantu apvienojums.
183. Lai novērtētu iespējamo neaizsargātību, iestādēm būtu jāspēj parādīt kredītriska papildu zaudējumus, ko izraisa risks saistībā ar aizdevuma izsniegšanu ārvalstu valūtās, atsevišķi no kredītriska zaudējumiem un riskam pakļautajām summām, ko rada scenārija ietekme uz kredītriska faktoriem.
184. Testējot ar aizdevumu izsniegšanu ārvalstu valūtās saistīto risku, iestādēm būtu jāņem vērā vismaz šādi aspekti:
- a) maiņas kursa režīma veids un kā tas varētu ietekmēt vietējās valūtas un ārvalstu valūtu maiņas kursa izmaiņas;
 - b) cik jutīgi maiņas kursa izmaiņas ietekmē aizņēmēja kredītreitingu/vērtējumu un parāda apkalpošanas spēju;
 - c) aizdošanas darbības iespējamā koncentrācija vienā ārvalstu valūtā vai nedaudzās savstarpēji ļoti saistītās ārvalstu valūtās;
 - d) valsts valūtā sniegto aizdevumu iespējamā koncentrācija dažās specifiskās ekonomikas nozarēs, kurās pamatdarbība notiek ārvalstu valūtas valstīs vai tirgos, un attiecīgi šo nozaru attīstība ir ļoti saistīta ar ārvalstu valūtām; un
 - e) spēja garantēt finansējumu šā veida portfelim; iestādēm, kas piemēro iekšējos modeļus kredītriska kapitāla prasību aprēķināšanai, papildu risks, kas attiecas uz aizdevumiem ārvalstu valūtās, būtu jāatbilst ar šādu aktīvu augstāku riska svaru, un modeļos izmantoto mainīgo lielumu sarakstā, kas ir arvien papildināms, būtu jāiekļauj procentu likmju atšķirības, aizdevuma un ķīlas vērtības (*LTV*) attiecība, valūtu savstarpēja korelācija un svārstīgums.
185. Iestādēm būtu jāņem vērā iespējamās nozīmīgas nepilnības, kas varētu būt iestrādātas iekšējos modeļos, kuru dēļ iespējama valūtas vērtības samazināšanās nepietiekama novērtēšana attiecībā uz klienta spēju apkalpot savu parādu, ņemot vērā šādus indikatīvus elementus:

- a) krīzes periodos monetārā politika bieži vien ir vērsta uz reālās ekonomikas stimulēšanu, būtiski samazinot atsaucē procentu likmi, tādējādi iekšējie modeļi var sniegt maldinošu informāciju par šīm netiešajām sekām; un
- b) valūtas vērtības celšanos var daļēji kompensēt ar procentu likmju kritumu, un tas var kļūt par cēloni tam, ka par zemu tiek novērtēts risks, kas saistīts ar aizdevumu izsniegšanu ārvalstu valūtā, jo nulles procentu likmes vidē šāds kompromiss ilgtermiņā nav iespējams.

186. Novērtējot, kā noteiktā scenārijā aizdevuma izsniegšana ārvalstu valūtā varētu iespējami ietekmēt rentabilitāti, iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jāiekļauj tiesiskais regulējums un attiecīgā jurisdikcija, kas var likt iestādēm piespiestu kārtā denominēt ārvalstu valūtās izsniegtos aizdevumus vietējā valūtā, izmantojot valūtas maiņas kursu, kas ir būtiski zemāks par tirgus kursu.

4.8 Spriedzes testu programmu izmantošana

4.8.1 Spriedzes testi ICAAP/ILAAP vajadzībām

187. ICAAP un ILAAP ietvaros iestādēm būtu jānodrošina, ka tām ir pietiekami kapitāla un likviditātes resursi, lai segtu riskus, kuriem tās ir vai varētu būt pakļautas, un nodrošināt kapitāla un likviditātes resursu atbilstošu sadali iestādes struktūrvienībām visā ekonomikas ciklā. Šim novērtējumam vajadzētu būt atbilstošam kapitāla un likviditātes plānos, ko iestādes iesniedz kompetentām iestādēm, sniedzot ICAAP un ILAAP informāciju un grupas riska novērtējumu un likviditātes profilus.

188. Turklāt, izmantojot spriedzes testus, iestādēm būtu jānovērtē savu kapitāla plānu uzticamība spriedzes apstākļos, lai nodrošinātu, ka tās izpilda tām piemērojamās kapitāla prasības. Novērtējot kapitāla plāna uzticamību spriedzes apstākļos, būtu jāņem vērā scenārija smagums un tā iestāšanās varbūtība. Iestādēm būtu jāveic arī savu likviditātes plānu uzticamības tests, lai nodrošinātu, ka var izpildīt savas saistības, kas tām jāizpilda spriedzes apstākļos. Iestādēm būtu jānovērtē kapitāla un likviditātes resursu pārveidamības līmenis spriedzes apstākļos un jāizvērtē iespējamie šķēršļi, tostarp juridiskie, organizatoriskie un operacionālie šķēršļi. Iestādēm attiecīgajā gadījumā būtu jāatzīst, ka spriedzes apstākļos var izmantot noteiktus kapitāla prasību elementus, kā arī likviditātes rezerves (piem., Direktīvas 2013/36/ES VII sadaļas 4. nodaļā noteikto apvienoto rezervju prasību elementus).

189. Papildus vispārējām prasībām, kas attiecas uz šajās pamatnostādnēs minētajām iestāžu spriedzes testu programmām, ICAAP/ILAAP vajadzībām izmantotajiem spriedzes testiem būtu jāatbilst šādām konkrētām prasībām:

- a) iestādēm būtu jāiekļauj visas būtiskās risku kategorijas (un apakškategorijas), kurām tās ir pakļautas attiecībā gan uz bilances, gan ārpusbilances aktīviem un saistībām, kas attiecas uz visiem būtiskajiem portfeļiem vai nozarēm/ģeogrāfiskajām vietām, tostarp uz attiecīgajām strukturētajām vienībām;

- b) būtu jāizvērtē vairāki scenāriji, iekļaujot vismaz nelabvēlīgu ekonomisko scenāriju, kas būtu smags, bet ticams, piemēram, smagu ekonomisko lejupslīdi un/vai specifisku likviditātes satricinājumu visā tirgū;
 - c) *ICAAP* un *ILAAP* spriedzes tests būtu jāveic visaptveroša iestādes spriedzes testa ietvaros un jāiekļauj visas struktūrvienības, attiecībā uz kurām tiek prasīts *ICAAP* un *ILAAP*;
 - d) *ICAAP* un *ILAAP* spriedzes testos būtu jāaptver tas pats turpmākais periods, kāds ir attiecīgi iestādes *ICAAP* un *ILAAP*, un spriedzes testi ir jāatjaunina vismaz tikpat regulāri, cik *ICAAP* un *ILAAP*; *ICAAP* spriedzes testos ietver vismaz divu gadu periodu.
190. Būtu jānodrošina, ka *ICAAP* un *ILAAP* spriedzes testi saskan ar iestādes vēlmi uzņemties risku un tās kopējo stratēģiju (tostarp uzņēmējdarbības stratēģiju). Iestādēm būtu jāparāda, ka pastāv skaidra saikne starp iestādes vēlmi uzņemties risku, tās uzņēmējdarbības stratēģiju un *ICAAP* un *ILAAP* spriedzes testiem. Proti, iestādēm būtu jānovērtē savi kapitāla un likviditātes plāni, kā arī iekšējā kapitāla plānošana, tostarp kapitāla rezervju pārvaldība, lai tie saskanētu ar noteikto vēlmi uzņemties risku un stratēģiju, kā arī vispārējām iekšējā kapitāla vajadzībām, un jāpārveido savs likviditātes stāvoklis pēc likviditātes rezervju izmantošanas, lai izpildītu savas saistības spriedzes periodā.
191. Turklāt, veicot savus *ICAAP* spriedzes testus, iestādēm būtu jānovērtē sava spēja spriedzes apstākļos ar uzviju izpildīt piemērojamās reglamentējošās un uzraudzības noteiktās kapitāla prasības (piem., kopējās *SREP* kapitāla prasības (*TSCR*)).
192. Veicot maksātspējas spriedzes testus *ICAAP* vajadzībām, iestādēm būtu arī jāizvērtē, kā scenāriji ietekmē iestādes sviras rādītāju, kā arī atbilstīgas saistības, kas tiek turētas atbilstīgu saistību minimālo prasību (*MREL*) nodrošināšanai.
193. Ar uzraugošo iestāžu spriedzes testiem, kas veikti saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 100. pantu, vai scenārijiem un pieņēmumiem, kas iestādei noteikti pēc tam, kad uzraudzības iestādes pārbaudījušas un novērtējušas pašas iestādes spriedzes testus, nevar aizstāt iestādes pienākumu veikt spriedzes testus savu *ICAAP* un *ILAAP* ietvaros.

4.8.2 Vadības darbības

194. Iestādēm būtu jānosaka vadības darbības, kas uzticami risina spriedzes testu iznākumu un kuru mērķis ir nodrošināt pastāvīgu maksātspēju visā spriedzes testa scenārijā.
195. Iestādēm būtu jāizvērtē plašs vadības darbību klāsts (tostarp likviditātes ārkārtas rīcības plānos), kas veicams dažādos ticamos spriedzes apstākļos, koncentrējoties vismaz uz vienu smagu, bet ticamu scenāriju.
196. Lai novērtētu iespējamo reakciju uz spriedzes scenāriju, iestādēm būtu jānosaka uzticamas darbības, kas visvairāk atbilstu šim scenārijam, un kad tās būtu veicamas. Iestādēm būtu jāņem vērā, ka dažas darbības vadībai ir jāveic nekavējoties, savukārt citas ir atkarīgas no konkrētiem notiekošiem notikumiem, un šajā gadījumā iepriekš būtu jānosaka skaidri definēti darbības

ierosinātāji. Vadības darbībām būtu jāaskan ar noteikto stratēģiju un politiku, piemēram, saistībā ar noteikto politiku dividendu jomā⁷. Iestādēm vajadzētu būt piesardzīgām attiecībā uz savu spēju vadībai veikt mazināšanas darbības, atzīstot spriedzes testa scenārija iespējamo ietekmi uz citiem tirgiem.

197. Iestādēm būtu jāpaskaidro spriedzes kvalitatīvā un kvantitatīvā iedarbība pirms un pēc vadības mazināšanas darbību īstenošanas. Aprakstot iedarbību pirms vadības darbību īstenošanas, būtu jāiekļauj pieņēmumi par stratēģiju, izaugsmi un saistītajiem ieņēmumiem, bet nevajadzētu iekļaut vadības darbības, kas nav pieejamas spriedzes notikuma laikā, piemēram, darbības veida pakāpeniska likvidēšana vai kapitāla piesaistīšana.
198. Vadības darbības ir pieņemamas, ja tās atbilst kompetento iestāžu norādījumiem un spriedumiem, un tās varētu būt šādas:
- a) iekšējās vēlmes uzņemties risku un riska ierobežojumu pārskatīšana;
 - b) riska mazināšanas paņēmieni izmantošanas pārskatīšana;
 - c) politikas pārskatīšana, piemēram, likviditātes un finansējuma vai kapitāla pietiekamības politikas pārskatīšana;
 - d) sadales samazināšana akcionāriem;
 - e) kopējās stratēģijas un uzņēmējdarbības plāna, kā arī vēlmes uzņemties risku izmaiņas; un
 - f) kapitāla vai finansējuma piesaistīšana.
199. Vadības prognozētās darbības, kas katrā scenārijā atšķiras un tiek pielāgotas, ņemot vērā scenārija smaguma pakāpi, būtu jādokumentē. Iestādēm būtu jāņem vērā efektivitātes samazināšanās ārkārtīgi smagu spriedzes situāciju rezultātā. Sniedzot kompetentām iestādēm obligāto informāciju par *ICAAP* un *ILAAP*, iestādēm būtu arī jāpaskaidro darbības, ko vadība jau ir veikusi, pamatojoties uz spriedzes testu rezultātiem.

⁷ Piemēram, skatīt Kapitāla prasību direktīvas 141. pantu (maksimālā sadalāmā summa).